

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 7.10.2020
COM(2020) 621 final

2020/0288 (NLE)

Predlog

PRIPOROČILO SVETA

o enakosti, vključevanju in udeležbi Romov

{SWD(2020) 530}

OBRAZLOŽITVENI MEMORANDUM

1. OZADJE PREDLOGA

• Razlogi za predlog in njegovi cilji

Predlog za priporočilo Sveta o **enakosti, vključevanju in udeležbi Romov** je odziv na potrebo na ravni Evropske unije po boju proti diskriminaciji in doseganju enakega obravnavanja največje etnične manjšine v Evropi, tudi s spodbujanjem enakosti in socialno-ekonomskega vključevanja. Ta predlog je predstavljen skupaj s sporočilom Evropske komisije „Unija enakosti: Strateški okvir EU za enakost, vključevanje in udeležbo Romov“ (v nadaljnjem besedilu: Sporočilo)¹, ki vključuje cilje in glavne ciljne vrednosti EU ter predlaga uporabo portfelja kazalnikov (Priloga 2 k Sporočilu).

Boj proti diskriminaciji in socialno-ekonomski izključenosti je **še pomembnejši v kriznih razmerah**, ko se revščina in strukturne neenakosti rade povečajo. Zato bi morali ukrepi za socialno okrevanje doseči vse, zlasti najbolj prikrajšane, ne glede na spol, rasno ali etnično poreklo, vero ali prepričanje, invalidnost, starost ali spolno usmerjenost. Predsednica Komisije Ursula von der Leyen se je zavezala, da bo spodbujala Unijo enakosti in je odločena, da bo „**zagotovila, da bo okrevanje temeljilo na enakosti**“.

„Okvir EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do leta 2020“², ki ga je Komisija sprejela 5. aprila 2011, se zaključuje. Njegovi glavni cilji so bili spoprijemanje s socialno-ekonomsko izključenostjo Romov v EU in državah, ki se pripravljajo na pristop, s spodbujanjem enakega dostopa do izobraževanja, zaposlovanja, zdravja in stanovanj. Ta okvir je države članice pozval, naj oblikujejo nacionalne strategije vključevanja Romov in določijo nacionalne cilje na podlagi ciljev vključevanja Romov na navedenih štirih področjih. **Svet je leta 2013 sprejel Priporočilo**³ o učinkovitih ukrepih za vključevanje Romov v državah članicah. To je bil prvi instrument mehkega prava EU, ki je bil izrecno namenjen Romom. **Priporočilo** je okrepilo okvir EU z:

- zagotavljanjem smernic državam članicam o tem, kako povečati učinkovitost nacionalnih ukrepov za izboljšanje vključevanja Romov in kako učinkoviteje izvajati njihove nacionalne strategije vključevanja Romov;
- priporočilom, naj države članice sprejmejo učinkovite ukrepe politike za zagotovitev enakega obravnavanja Romov, vključno z enakim dostopom do izobraževanja, zaposlitve, zdravstvenega varstva in stanovanj, ter predlogi, kako bi bilo mogoče doseči vsakega od štirih ciljev (zagotavljanje enakega dostopa do izobraževanja, zaposlitve, zdravstvenega varstva in stanovanj);
- navedbo, da bi lahko te cilje dosegli s splošnimi ali ciljno usmerjenimi ukrepi, tudi s specifičnimi pobudami, s katerimi bi preprečili ali nadomestili slabši položaj, ali s kombinacijo obeh vrst ukrepov, pri čemer bi bilo treba posebno pozornost nameniti vidiku spolov;
- večjo osredotočenostjo na boj proti diskriminaciji, pri čemer se izrecno sklicuje na anticiganizem, in razširitvijo prizadevanj za vključevanje Romov na nova

¹ COM(2020) 620 final.

² COM(2011) 173 final.

³ Priporočilo Sveta z dne 9. decembra 2013 o učinkovitih ukrepih za vključevanje Romov v državah članicah ([UL C 378, 24.12.2013, str. 1](#)).

horizontalna in strukturna področja, poleg zaposlovanja, izobraževanja, zdravja in stanovanj, ter

- pozivom državam članicam, naj od leta 2016 naprej Komisijo vsako leto obveščajo o vseh ukrepih, sprejetih v skladu s priporočilom, in o napredku, doseženem pri izvajanju strategij.

V sklepih Sveta za zaposlovanje, socialno politiko, zdravje in varstvo potrošnikov (EPSCO) z dne 8. decembra 2016⁴ je bila Komisija pozvana, naj „napravi vmesno oceno okvira EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do leta 2020 in predlaga strategijo vključevanja Romov po letu 2020 ter vanjo vključi predlog za revizijo priporočila Sveta“. **Komisija je izvedla poglobljeno oceno okvira EU**⁵, ki je bila sprejeta decembra 2018, in objavila delovni dokument služb Komisije o oceni⁶.

Ocena in sklepi, ki so jih na podlagi nje oblikovali Svet, Evropski parlament ter več vseevropskih in nacionalnih organizacij civilne družbe⁷, **kažejo, da je treba obnoviti in okrepiti zavezo glede doseganja enakosti Romov**. Ta zaveza bi morala zagotoviti poseben poudarek na nediskriminaciji, ki vključuje boj proti anticiganizmu in obravnavanje štirih socialno-ekonomskih področij, na katerih je treba izboljšati vključevanje: izobraževanje, zaposlovanje, zdravje in stanovanja⁸. Odražati bi morala tudi potrebe posebnih skupin in raznolikost romskega prebivalstva; vključiti Rome v oblikovanje, izvajanje, spremljanje in ocenjevanje strategij za enakost in vključevanje Romov; izboljšati določanje ciljnih vrednosti, zbiranje podatkov, spremljanje in poročanje ter poskrbeti, da bodo glavne politike bolj dovzetne za enakost in vključevanje Romov.

Predsedniki vlad držav Zahodnega Balkana so julija 2019 potrdili izjavo o vključevanju Romov⁹ in se zavezali, da bodo do pristopa dosegli oprijemljiv napredek na področju izobraževanja, zaposlovanja, zdravja, stanovanj, prijave v registre prebivalstva in nediskriminacije.

Komisija je septembra 2019 sprejela poročilo o izvajanju nacionalnih strategij vključevanja Romov za leto 2019¹⁰.

Evropa mora še veliko storiti, da bi dosegla enakost svojega romskega prebivalstva. Danes so Romi še vedno marginalizirani in številni od okoli 10 do 12 milijonov Romov v Evropi¹¹ se v vsakdanjem življenju še naprej soočajo z diskriminacijo, anticiganizmom in

⁴ Sklepi Sveta EPSCO z dne 8. decembra 2016, Pospešitev procesa vključevanja Romov ([15406/16](#)).

⁵ COM(2018) 785 final.

⁶ SWD(2018) 480 final.

⁷ Resolucija Evropskega parlamenta z dne 12. februarja 2019 o potrebi po okrepljenem strateškem okviru EU za nacionalne strategije vključevanja Romov po letu 2020 in okrepitvi boja proti anticiganizmu ([P8_TA\(2019\)0075](#)). Sklepi Sveta EPSCO z dne 24. oktobra 2019 o ekonomiji blaginje ([13432/19](#)), v katerih je bila Komisija pozvana, naj *obnovi* zavezo glede vključevanja Romov. Poleg tega so udeleženci konference na visoki ravni o okviru EU za nacionalne strategije vključevanja Romov, ki je potekala 4. in 5. marca 2019 v Bukarešti, Komisijo pozvali, naj predlaga ambiciozen nov okvir EU za obdobje po letu 2020, države članice in države, ki se pripravljajo na pristop, pa, naj pospešijo izvajanje svojih zavez glede vključevanja Romov. Poročanje predsedstva ([7003/19](#), 14. marec 2019).

⁸ V zvezi s potrebo po jasnejšem osredotočanju na boj proti anticiganizmu in diskriminaciji v okviru EU po letu 2020 glej [strokovna priporočila](#), pripravljena po konferenci z naslovom „Kako obravnavati anticiganizem v okviru EU za Rome po letu 2020?“ (Dunaj, 27. 11. 2018).

⁹ [Izjava partneric z Zahodnega Balkana o vključevanju Romov](#) v okviru širitvenega procesa EU, ki je bila potrjena na vrhu voditeljev v sklopu vrha o Zahodnem Balkanu v okviru berlinskega procesa 5. julija 2019 v Poznańu.

¹⁰ COM(2019) 406 final, kateremu je bil priložen dokument SWD(2019) 320 final.

¹¹ Glej [ocene Sveta Evrope iz leta 2012](#).

socialno-ekonomsko izključenostjo. Ti pojavi so prepleteni. Kjer je diskriminacija, ni enakosti, prav tako pa se je nemogoče učinkovito boriti proti diskriminaciji brez boja proti anticiganizmu ter izboljšanja socialno-ekonomskega vključevanja in udeležbe romskega prebivalstva. Potencial romskih otrok je oviran, saj jih preveč zaradi revščine, izključenosti in diskriminacije nima enakega dostopa do izobraževanja.

Glede na razpoložljive podatke, ki jih je v letih 2011, 2016 in 2019 zbrala Agencija EU za temeljne pravice, je bil skupni **napredek pri vključevanju Romov** od leta 2011 **omejen**, čeprav so med področji politike in državami precejšnje razlike¹². Večina napredka je bila dosežena na področju izobraževanja (z zmanjšanjem zgodnjega opuščanja šolanja in izboljšanjem stopnje udeležbe v predšolski vzgoji, varstvu in šolanju, vendar se je povečala segregacija). Kljub zmanjšanju tveganja revščine in izboljšanju zdravstvenega stanja po lastni oceni Romov je zdravstveno kritje še vedno omejeno. Dostop do zaposlitve se statistično ni bistveno izboljšal, delež mladih Romov, ki niso zaposleni, se ne izboljšuje ali usposablja, pa se je dejansko povečal. Stanovanjske razmere ostajajo zapletene in so eden največjih izzivov, s katerimi se v Evropski uniji in zunaj nje sooča romska skupnost. Anticiganizem je še vedno resen vzrok za zaskrbljenost. Hkrati obstajajo nekateri dokazi o nekoliko manjšem številu primerov diskriminacije Romov pri dostopu do nekaterih vrst storitev. Komisija je v skladu z Direktivo Sveta 2000/43/ES z dne 29. junija 2000 o izvajanju načela enakega obravnavanja oseb ne glede na raso ali narodnost (direktiva o rasni enakosti)¹³ uvedla postopek za ugotavljanje kršitev proti trem državam zaradi segregacije romskih otrok v šolah¹⁴.

Pandemija COVID-19 je razkrila izjemno izpostavljenost izključenih in marginaliziranih romskih skupnosti tako kratkoročnim negativnim učinkom na zdravje kot srednjeročnim socialno-ekonomskim učinkom. Med najbolj prizadetimi zaradi pandemije so romski otroci, ki živijo v marginaliziranih skupnostih. Učenje na daljavo je bilo za preštevne romske otroke, ki živijo v gospodinjstvih brez zmogljivosti IT ali električne energije, nemogoče. Kriza je razkrila tudi **nujno potrebo po učinkovitejšem odzivu politike na evropski ravni**.

Trdovratnost neenakosti in sistemske prikrajšanosti pomeni izgubo človeškega kapitala in virov za evropska gospodarstva. Prikrajšanost romskega prebivalstva **vpliva na gospodarstvo in družbe v Evropi**. V državah z večjim deležem Romov ta skupina predstavlja čedalje večji delež šoloobveznih prebivalcev in prihodnje delovne sile. Napredek pri **socialno-ekonomskem vključevanju** Romov lahko zmanjša pomanjkanje delovne sile ter znanj in spretnosti v času neugodnih demografskih gibanj, zmanjša socialne izdatke in **koristi gospodarstvu**. Naložbe v boljše izobraževanje in izpopolnjevanje prej izključene delovne sile lahko pozitivno vplivajo na rast produktivnosti. Evropska unija mora učinkoviteje **obravnavati neenakosti** z zagotavljanjem, da lahko Romi v celoti izkoristijo sisteme socialne zaščite, in zagotoviti, da lahko Romi izkoristijo svoj potencial za prispevanje h gospodarstvu in družbi na splošno, kar bo privedlo do boljših socialnih in ekonomskih rezultatov za vse. **Ta predlog lahko skupaj s Sporočilom, ki ga je hkrati z njim sprejela Komisija, obravnava neenakosti, ki vplivajo na romsko prebivalstvo, in privede do boljših socialnih rezultatov za vse.**

Predlog za priporočilo vsebuje pregled ukrepov, o katerih so države članice poročale od leta 2016 v skladu s priporočilom Sveta iz leta 2013, ter njihovo revizijo in predloge za njihovo

¹² Poročilo o oceni okvira EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do leta 2020 ([COM\(2018\) 785 final](#)).

¹³ [UL L 180, 19.7.2000, str. 22.](#)

¹⁴ CZ, HU in SK.

razširitev. Namen je obnoviti in nadomestiti instrument iz leta 2013, in sicer z zagotovitvijo močnejših smernic državam članicam in potrditvijo njihove obnovljene dolgoročne zaveze reševanju trdovratnih težav in izzivov, s katerimi se sooča romska skupnost in ki bi se lahko zaradi pandemije COVID-19 in njenih posledic še poslabšali.

Predlog dopolnjuje Sporočilo. Obe pobudi tvorita strateški okvir EU za vključevanje Romov do leta 2030, ki je zasnovan tako, da vključuje izkušnje iz prejšnjega okvira EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do leta 2020 v zvezi s področji ukrepanja, spremljanja in ciljev poročanja, medsektorskega usklajevanja, financiranja in vključevanja različnih zainteresiranih strani.

Predlog je razdeljen na pet poglavij:

1. poglavje o treh horizontalnih ciljih, namenjenih preprečevanju diskriminacije in boju proti njej s spodbujanjem: (i) enakosti, (ii) vključevanja in (iii) udeležbe Romov;
2. poglavje o štirih sektorskih ciljih: izobraževanje, zaposlovanje, zdravstvene in socialne storitve ter stanovanja in osnovne storitve;
3. poglavje o partnerstvih in institucionalni zmogljivosti;
4. poglavje o financiranju;
5. poglavje o spremljanju in poročanju.

Predlog je zasnovan tako, da zagotavlja sinergije z novimi pobudami, razvitimi na evropski ravni za obdobje do leta 2030, in z uporabo sredstev Unije, da bi se izboljšalo izvajanje na nacionalni, regionalni in lokalni ravni.

- **Skladnost z veljavnimi predpisi s področja zadevne politike**

Priporočilo je skladno z obstoječimi predpisi na področju enakosti. Temelji na okviru EU za nacionalne strategije vključevanja Romov, ki naj bi se zaključil leta 2020, in v celoti obravnava ugotovitve ocene. Obnavlja in nadomešča Priporočilo Sveta iz leta 2013 o učinkovitih ukrepih za vključevanje Romov v državah članicah, da bi se državam članicam zagotovile ustreznejše in učinkovitejše smernice o tem, kako v naslednjih desetih letih pospešiti napredek pri doseganju enakosti, vključevanja in udeležbe Romov.

Predlog je skladen z zakonodajo EU o enakosti in predvideva njeno učinkovito izvajanje, in sicer zlasti z direktivo o rasni enakosti, ki prepoveduje diskriminacijo na podlagi rase ali narodnosti pri zaposlovanju, socialni zaščiti, socialnih ugodnostih, izobraževanju ter dostopu do blaga in storitev, ki so na voljo javnosti, ter oskrbi z njimi¹⁵. Predlog je skladen tudi s Priporočilom Komisije (EU) 2018/951¹⁶ o določitvi standardov za učinkovito in neodvisno delovanje organov za spodbujanje enakega obravnavanja (v nadaljnjem besedilu: organi za enakost), ki so bili ustanovljeni na podlagi direktive o rasni enakosti¹⁷. Prav tako je v skladu z Listino EU o temeljnih pravicah, ki prepoveduje diskriminacijo na kakršni koli podlagi, vključno z raso in narodnostjo¹⁸. Poleg tega je Okvirni sklep Sveta 2008/913/PNZ namenjen

¹⁵ Direktiva Sveta 2000/43/ES z dne 29. junija 2000 o izvajanju načela enakega obravnavanja oseb ne glede na raso ali narodnost (direktiva o rasni enakosti) ([UL L 180, 19.7.2000, str. 22](#)).

¹⁶ Priporočilo Komisije (EU) 2018/951 z dne 22. junija 2018 o standardih za organe za enakost ([UL L 167, 4.7.2018, str. 28](#)).

¹⁷ Člen 13 Direktive Sveta 2000/43/ES ([UL L 180, 19.7.2000, str. 22](#)).

¹⁸ [UL C 303, 14.12.2007, str. 17](#).

boju proti nekaterim oblikam in izrazom rasizma in ksenofobije s kazensko-pravnimi sredstvi¹⁹.

Namen sedanjega predloga je nadaljevati izvajanje **evropskega stebra socialnih pravic** s konsolidacijo načela 3 „enake možnosti“ in njegovo pomembnostjo za več drugih načel. Opira se tudi na Agendo 2030 in **cilje Združenih narodov za trajnostni razvoj**.

Predlog je skladen z nedavnimi strategijami na področju enakosti, kot so strategija za enakost spolov za obdobje 2020–2025²⁰, akcijski načrt EU za boj proti rasizmu za obdobje 2020–2025²¹ in prihodnja strategija za enakost LGBTI+, ki obravnava poseben položaj romskih žensk oziroma romskih oseb LGBTI+, ter strategija EU o pravicah žrtev²².

• **Skladnost z drugimi politikami Unije**

Predlog je skladen z drugimi politikami EU, zlasti z **evropskim stebrom socialnih pravic**, katerega namen je povečati socialno pravičnost ne glede na spol, raso ali narodnost, vero ali prepričanje, invalidnost, starost ali spolno usmerjenost. Je del posebnih pobud za izvajanje evropskega stebra in je skladen s podobnimi pobudami, kot so okrepljeno jamstvo za mlade²³, prihodnje jamstvo za otroke in prihodnji akcijski načrt za izvajanje stebra. Prispeva k izvajanju akcijskega načrta EU za boj proti rasizmu za obdobje 2020–2025²⁴ in je skladen z **Direktivo 2012/29/EU**, ki določa minimalne standarde na področju pravic, podpore in zaščite žrtev kaznivih dejanj²⁵, s posebnim poudarkom na žrtvah kaznivih dejanj, storjenih zaradi predsodkov ali diskriminacije. Posebne potrebe Romov so že vključene v novo strategijo EU o pravicah žrtev in se bodo upoštevale v novi strategiji za izvajanje Listine EU o temeljnih pravicah. Predlog je skladen tudi s pravnim in političnim okvirom EU, ki obravnava **trgovino z ljudmi**²⁶. Predlog je združljiv tudi z **direktivo o avdiovizualnih medijskih storitvah**²⁷, ki določa zahteve, ki uporabnike avdiovizualnih medijskih storitev in platform za izmenjavo videov varujejo tako pred spodbujanjem nasilja ali sovraštva kot tudi pred diskriminatornimi avdiovizualnimi komercialnimi sporočili. Platformam za izmenjavo videov tudi nalaga, da sprejmejo ustrezne ukrepe za zaščito uporabnikov pred rasističnimi in ksenofobnimi vsebinami.

Poleg tega predlog zagotavlja skladnost med podporo politik EU na eni strani ter pravnimi instrumenti in instrumenti financiranja, ki jih je mogoče mobilizirati in uskladiti za namene doseganja enakosti in vključevanja Romov, na drugi strani, kot je **Next Generation EU, vključno z mehanizmom za okrevanje in odpornost ter sredstvi EU**.

¹⁹ Okvirni sklep Sveta 2008/913/PNZ z dne 28. novembra 2008 o boju proti nekaterim oblikam in izrazom rasizma in ksenofobije s kazensko-pravnimi sredstvi ([UL L 328, 6.12.2008, str. 55](#)).

²⁰ [COM\(2020\) 152 final](#).

²¹ COM(2020) 565 final.

²² [COM\(2020\) 258 final](#).

²³ COM(2020) 277 final.

²⁴ COM(2020) 565 final.

²⁵ Direktiva 2012/29/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2012 o določitvi minimalnih standardov na področju pravic, podpore in zaščite žrtev kaznivih dejanj ter o nadomestitvi Okvirnega sklepa Sveta 2001/220/PNZ ([UL L 315, 14.11.2012, str. 57](#)).

²⁶ Direktiva 2011/36/EU o preprečevanju trgovine z ljudmi in boju proti njej ter zaščiti njenih žrtev in o nadomestitvi Okvirnega sklepa Sveta 2002/629/PNZ (UL L 101, 15.4.2011, str. 1) in Sporočilo iz leta 2017 z naslovom „Poročilo o ukrepih na podlagi strategije EU za odpravo trgovine z ljudmi in opredelitev nadaljnjih konkretnih ukrepov“ (COM(2017) 728).

²⁷ Direktiva (EU) 2018/1808 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. novembra 2018 o spremembi Direktive 2010/13/EU o usklajevanju nekaterih zakonov in drugih predpisov držav članic o opravljanju avdiovizualnih medijskih storitev (Direktiva o avdiovizualnih medijskih storitvah) glede na spreminjajoče se tržne razmere ([UL L 303, 28.11.2018, str. 69](#)).

2. PRAVNA PODLAGA, SUBSIDIARNOST IN SORAZMERNOST

• Pravna podlaga

Člen 292 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU), v skladu s katerim Svet sprejema priporočila na predlog Komisije v povezavi s **členom 19(1) PDEU**, ki določa ustrezne ukrepe za boj proti diskriminaciji na podlagi spola, rase ali narodnosti, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti.

Druge upoštevne pravne določbe so:

- **Člen 2 Pogodbe o Evropski uniji**, ki navaja, da Unija temelji na vrednotah spoštovanja človekovega dostojanstva, svobode, demokracije, enakosti, pravne države in spoštovanja človekovih pravic, vključno s pravicami pripadnikov manjšin. Te vrednote so skupne vsem državam članicam v družbi, v kateri vladajo pluralizem, nediskriminacija, strpnost, pravičnost, solidarnost ter enakost med ženskami in moškimi.
- **Drugi pododstavek člena 3(3) Pogodbe o Evropski uniji**, v skladu s katerim se mora Unija boriti proti socialni izključenosti in diskriminaciji ter spodbujati varstvo pravic otrok.
- **Člen 10 Pogodbe o delovanju Evropske unije**, ki določa, da si Unija pri opredeljevanju in izvajanju svojih politik in dejavnosti prizadeva za boj proti diskriminaciji na podlagi spola, rase ali narodnosti, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti.
- **Člen 8 Pogodbe o delovanju Evropske unije**, ki določa, da si Unija v vseh svojih dejavnostih prizadeva odpraviti neenakosti ter spodbujati enakost med moškimi in ženskami. **V skladu s členom 157(3) Pogodbe o delovanju Evropske unije** Evropski parlament in Svet sprejmeta ukrepe za zagotovitev uporabe načela enakih možnosti in enakega obravnavanja moških in žensk glede zaposlovanja in poklica, vključno z načelom enakega plačila za enako delo ali delo enake vrednosti.
- **Člen 21 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah**, ki prepoveduje vsakršno diskriminacijo na podlagi spola, rase, narodnosti, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti. Člen 23 Listine določa pravico do enakosti žensk in moških na vseh področjih, vključno z zaposlovanjem, delom in plačilom za delo. Člen 26 priznava in spoštuje pravico invalidov do ukrepov za zagotavljanje njihove samostojnosti, socialne in poklicne vključenosti ter sodelovanja v življenju skupnosti. Poleg tega je v členu 20 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah določeno, da so pred zakonom vsi enaki.

• Subsidiarnost (za neizključno pristojnost)

Temeljne skupne vrednote, kot so enakost in temeljne pravice, ter skupni cilji, kot so gospodarska blaginja, socialna kohezija in solidarnost med državami članicami, zahtevajo, da Unija prevzame svojo vlogo v politikah za doseganje enakosti in vključevanja Romov. Poleg tega je vključevanje Romov zaradi nadnacionalne mobilnosti Romov v državah EU v okviru prostega gibanja in migracij Romov iz tretjih držav skupni cilj na ravni EU.

Predlog zagotavlja nadaljnjo dodano vrednost ukrepanja na ravni EU. **Ocena okvira EU je pokazala, da je imel pozitivno dodano vrednost EU**, saj je vključevanje Romov uvrstil na dnevni red EU in držav članic, pripomogel k razvoju struktur in izboljšal skladnost politik ter pravnih in finančnih instrumentov EU, ki so bili uporabljeni in usklajeni za spodbujanje vključevanja Romov. Predlog bo podprl politično zavezo in poudarek, namenjena enakosti

Romov in njihovem vključevanju v državah EU. Trenutno je malo verjetno, da bodo učinki okvira EU trajali po letu 2020, če EU ne bo več zagotavljala podpore. Okrepiti je treba nacionalna prizadevanja in potrebnega je več časa za utrditev delovnih struktur, nadaljnjo usklajitev in mobilizacijo drugih političnih, pravnih in finančnih instrumentov ter za učinkovitejše spremljanje učinka politik. Namen predloga je tudi zmanjšati razdrobljenost pri izvajanju na nacionalni ravni, kar je ena od slabosti, ugotovljenih v oceni okvira EU.

Dodana vrednost ukrepov na ravni EU postaja še pomembnejša glede na izzive, povezane s krizo zaradi COVID-19, in njenimi posledicami. Številne romske skupnosti nesorazmerno trpijo zaradi na splošno omejenega dostopa do osnovne higienske in sanitarne infrastrukture, omejenega dostopa do čiste vode in zdravstvenih storitev, visoke stopnje gospodarske negotovosti, prenatrpanih gospodinjstev in segregiranih naselij ali taborov, ki so prav tako prenatrpani. Treba je ukrepati na ravni EU, da se zagotovi, da breme pandemije ne bo nesorazmerno obremenilo najranljivejših, in da se prepreči poslabšanje obstoječih neenakosti.

- **Sorazmernost**

Predlog je v celoti skladen z načelom sorazmernosti. Države članice se soočajo z izzivi pri zagotavljanju enakosti, vključevanja in udeležbe Romov. Vendar se ti izzivi razlikujejo tako po intenzivnosti (odvisno od velikosti romskega prebivalstva in njegovega deleža v celotnem prebivalstvu ter od širšega gospodarskega okvira in dosedanje izključenosti in diskriminacije) kot po njihovih posebnih značilnostih (kot so nadnacionalna mobilnost, migracije ali vprašanja v zvezi z državljsko dokumentacijo).

Predlog temelji na Sporočilu, ki določa skupni okvir EU s skupnimi **minimalnimi** zavezami za vse države članice, dopolnjenimi z različnimi stopnjami dodatne politične zavezanosti glede na **specifične razmere** v državah in različne izzive, s katerimi se soočajo Romi, ki živijo na njihovem ozemlju. Predlagani ukrepi v celoti upoštevajo prakse držav članic in raznolikost nacionalnih strateških okvirov.

Komisija je ob podpori Agencije EU za temeljne pravice za merjenje napredka ustanovila delovno skupino za kazalnike in poročanje o Romih, da bi dopolnila prizadevanja držav članic. Delovna skupina je predlagala portfelj kazalnikov za enakost, vključevanje in udeležbo Romov²⁸, ki so bili razviti ob polnem spoštovanju specifičnih nacionalnih razmer. Države lahko iz portfelja skupnih kazalnikov izberejo ustrezne kvalitativne in/ali kvantitativne kazalnike za merjenje napredka. Hkrati predlog z zahtevo, naj države izberejo kvalitativne in/ali kvantitativne nacionalne cilje na poti k doseganju ciljnih vrednosti na ravni EU, preprečuje prekomerno razdrobljenost in skuša okrepiti **zavezanost** držav uresničevanju napredka pri doseganju enakosti, vključenosti in udeležbe Romov.

Ocena sorazmernosti je imela ključno vlogo tudi pri izbiri instrumenta.

- **Izbira instrumenta**

Predlagani instrument je predlog priporočila Sveta, ki upošteva načeli subsidiarnosti in sorazmernosti. Predlagano priporočilo vsebuje smernice za države članice o tem, kako pospešiti napredek pri doseganju enakosti, vključevanja in udeležbe Romov. Predlog je predstavljen skupaj z novim sporočilom o strateškem okviru EU za enakost, vključevanje in udeležbo Romov. Cilj je, da države članice, Komisija in vse zainteresirane strani dosledno in usklajeno sodelujejo pri doseganju skupnih ciljev.

²⁸

Glej Prilogo 2 k Sporočilu.

Predlog kot pravni instrument kaže zavezanost držav članic ukrepom iz tega priporočila in zagotavlja trdno politično podlago za sodelovanje na tem področju na evropski ravni, pri čemer v celoti upošteva pristojnosti držav članic. Predlog bo po sprejetju nadomestil priporočilo Sveta z dne 9. decembra 2013 o učinkovitih ukrepih za vključevanje Romov.

Ta pobuda kaže na obnovljeno in okrepljeno zavezanost držav članic izboljšanju nacionalnih strateških okvirov za enakost, vključevanje in udeležbo Romov, krepitvi nacionalnih kontaktnih točk za Rome ter nadaljnjemu usklajenemu poročanju Komisiji in spremljanju, ki ga izvaja Komisija. To priporočilo tako izpolnjuje potrebo po ukrepanju na ravni EU, pri čemer so upoštevane tudi razlike v položaju Romov med posameznimi državami. Priporočilo omogoča EU, da si prizadeva za skupne cilje, hkrati pa državam članicam omogoča nekaj prožnosti pri doseganju njihovih kvalitativnih in/ali kvantitativnih ciljnih vrednosti, odvisno od njihovega izhodišča, nacionalne zgodovine in sedanjih praks.

3. REZULTATI NAKNADNIH OCEN, POSVETOVANJ Z ZAINTERESIRANIMI STRANMI IN OCEN UČINKA

• Naknadne ocene/preverjanja primernosti obstoječe zakonodaje

Komisija je na podlagi sklepov Sveta z dne 8. decembra 2016²⁹ izvedla poglobljeno oceno okvira, decembra 2018 sprejela poročilo³⁰ o oceni in objavila delovni dokument služb Komisije o oceni³¹.

V oceni, ki je zajemala obdobje 2011–2017, so bile ocenjene ustreznost, skladnost, uspešnost, učinkovitost, usklajevanje, pravičnost in trajnost okvira ter njegova dodana vrednost EU. Ocena je temeljila na:

- obsežnem dokumentacijskem pregledu sekundarne literature, poročil in podatkovnih zbirk,
- poglobljenih študijah po državah,
- pogovorih z zainteresiranimi stranmi v 16 državah članicah EU,
- pogovorih na ravni EU in v treh državah, ki se pripravljajo na pristop,
- odprtem javnem posvetovanju,
- raziskavi med nevladnimi organizacijami,
- podatkih iz raziskave Agencije EU za temeljne pravice iz leta 2016 (EU-MIDIS II) in
- potrditveni delavnici.

V oceni je bilo ugotovljeno, da so štiri prednostna področja (zaposlovanje, izobraževanje, zdravje in stanovanja) še naprej ključna za enakost in vključevanje Romov. Poleg tega je bilo v oceni poudarjeno, da bi moral specifični cilj nediskriminacije tako temeljiti na pristopu vključevanja, kot se izvajati z močnim poudarkom na anticiganizmu, preprečevanju diskriminacije in boju proti njej.

²⁹ Sklepi Sveta EPSCO z dne 8. decembra 2016. *Pospešitev procesa vključevanja Romov* ([15406/16](#)). Sklepi Sveta Komisijo pozivajo, naj „napravi vmesno oceno okvira EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do leta 2020 in predlaga strategijo vključevanja Romov po letu 2020 ter vanjo vključi predlog za revizijo priporočila Sveta“.

³⁰ COM(2018) 785 final.

³¹ SWD(2018) 480 final.

Ocena je tudi pokazala, da je imel okvir pozitivno dodano vrednost EU, saj je vključevanje Romov uvrstil na dnevni red EU in držav članic, pripomogel k razvoju struktur in izboljšal skladnost politik ter pravnih in finančnih instrumentov EU, ki so bili uporabljeni in usklajeni za vključevanje Romov.

Ugotovljeno je bilo, da je okvir državam članicam omogočil, da svoje cilje prilagodijo specifičnim nacionalnim okoliščinam. Čeprav je to pomenilo, da so lahko ustrezno prilagodile svoj pristop, je bilo pri oceni ugotovljeno, da je to prispevalo tudi k razdrobljenosti izvajanja, zmanjšalo učinkovitost in omejilo napredek pri doseganju ciljev EU v zvezi z vključevanjem Romov.

Iz ocene tudi izhaja, da je imel okvir EU omejene zmogljivosti za obravnavo raznolikosti romskega prebivalstva. Premalo pozornosti je namenil usmerjanju na specifične skupine Romov (ženske, mlade in otroke ter mobilne Rome v EU).

Kot zadnje je bilo ugotovljeno, da so na ravni EU in nacionalni ravni vzpostavljeni mehanizmi upravljanja, vendar je njihovo delovanje še vedno omejeno. Prizadevanja so bila usmerjena tudi v izboljšanje udeležbe civilne družbe, vendar so možnosti učinkovitega sodelovanja Romov v političnem življenju in vseh fazah političnega procesa še vedno omejene.

V poročilu Komisije o poglobljeni oceni je bilo ugotovljeno, da je „ocena pokazala, da je okvir EU začetek postopka, ki kljub mnogim omejitvam in obsežnim nalogam kaže pozitivne rezultate ter je začetek spremembe gibanj“. Čeprav je bilo poudarjeno, da „je bilo v prvi fazi doseženih nekaj oprijemljivih, vendar nezadostnih rezultatov“, je bilo prav tako izpostavljeno, da „se mora splošni proces [v skladu z oceno] okrepiti in postati bolj osredotočen, s poudarkom na izboljšanih političnih zavezah, z uvedbo specifičnih merljivih ciljnih vrednosti in strogim spremljanjem ter z učinkovitejšim izvajanjem, podprtim z zadostnim financiranjem in sistemi participativnega upravljanja“.

- **Posvetovanja z zainteresiranimi stranmi**

Ocena okvira EU³² je zahtevala obsežna posvetovanja, nekatera s številnimi v prihodnost usmerjenimi vprašanji, ki so bila upoštevana pri pripravi pobude. Dodatna posvetovanja glede pobude so dopolnila tista, ki so že bila izvedena za oceno³³, pri čemer so bili obseg in cilji usklajeni s preostalimi potrebami po zbiranju podatkov.

Namen ciljno usmerjenih posvetovanj je bil zbrati mnenja in nasvete o ključnih tematskih vidikih, kot so možnosti politike; kako obravnavati anticiganizem, udeležbo Romov in raznolikost v pobudi ter kako izboljšati spremljanje in merjenje napredka s pomočjo kazalnikov in ciljev. V delovnem dokumentu služb Komisije³⁴, objavljenem hkrati s sporočilom o strateškem okviru in tem predlogom, so podrobno opisani dejavnosti posvetovanja, vključene zainteresirane strani in kako so njihovi prispevki prispevali k novi pobudi.

³² Za pregled teh dejavnosti glej Prilogo 2 dokumenta [SWD\(2018\) 480 final](#).

³³ Ocena temelji na obsežnem dokumentacijskem pregledu sekundarne literature, poročil in podatkovnih zbirk, pogovorih z zainteresiranimi stranmi v 16 državah članicah EU, pogovorih na ravni EU in v treh državah, ki se pripravljajo na pristop, odprtem javnem posvetovanju, raziskavi med nevladnimi organizacijami, podatkih iz raziskave Agencije za temeljne pravice (FRA) iz leta 2016 (EU-MIDIS II) in potrditveni delavnici.

³⁴ SWD(2020) 530 final, glej Prilogo 1.

- **Zbiranje in uporaba strokovnih mnenj**

Predlog temelji na poročilu Komisije o oceni okvira EU³⁵, delovnem dokumentu služb Komisije o oceni³⁶ in podrobni zunanji študiji v podporo oceni, ki jo je pripravil ICF/Milieu³⁷ in na kateri temelji delovni dokument.

Rezultati raziskav, ki jih je Agencija EU za temeljne pravice izvedla v letih 2011, 2016 in 2019 v enajstih, devetih oziroma petih dodatnih državah članicah, so še naprej relevantni za predlog.

Informacije o izvajanju strategij na nacionalni ravni v EU, ki so jih zbrale nacionalne kontaktne točke za Rome od leta 2016, so bile združene v poročilu Komisije o napredku pri vključevanju Romov iz septembra 2019³⁸. Te informacije so bile dopolnjene s poročili civilne družbe v okviru pilotnega projekta Evropskega parlamenta Romski civilni monitor, 2017–2020³⁹.

Dodatni dokazi in podatki so bili pridobljeni z rezultati raziskave Eurobarometer o zaznavanju diskriminacije Romov⁴⁰ in zunanjimi strokovnimi študijami o tem, kako v praksi v večji meri upoštevati raznolikost Romov, boj proti anticiganizmu in udeležbo Romov⁴¹.

K oblikovanju predloga je prispevalo tudi tesno sodelovanje z Agencijo EU za temeljne pravice pri ureditvah spremljanja, vključno z razvojem kazalnikov rezultatov in procesnih kazalnikov⁴².

- **Ocena učinka**

Predlagani instrument – priporočilo Sveta – zagotavlja smernice za izvajanje strateških okvirov za Rome, hkrati pa državam članicam omogoča prožnost pri oblikovanju in izvajanju ukrepov. Zato ocena učinka ni potrebna.

Pričakovani učinki so v veliki meri odvisni od ravni zavezanosti, ki jo sprejmejo države članice glede doseganja enakosti in vključevanja Romov, torej od ambicije, izražene v priporočilu Sveta, ko bo sprejeto, in v nacionalnih strateških okvirih, ki bodo vzpostavljeni po tem⁴³. Poleg tega se izvedba ocene učinka na področju enakosti in vključevanja Romov poleg splošnih izzivov, kot so količinska opredelitev in monetizacija enakosti, nediskriminacije in spoštovanja temeljnih pravic, sooča tudi z resnimi omejitvami pri zbiranju podatkov o narodnosti v nekaterih državah članicah.

Celovit delovni dokument služb Komisije⁴⁴ vsebuje pregled glavnih spoznanj, pridobljenih pri oblikovanju in izvajanju okvira EU do leta 2020. Temelji na letnih poročilih Komisije, več ocenah in študijah na ravni EU, strokovnih poročilih, vzporednih poročilih civilne družbe in

³⁵ COM(2018) 785 final.

³⁶ SWD(2018) 480 final.

³⁷ Zunanja študija v podporo oceni je na voljo [tukaj](#).

³⁸ Poročilo o izvajanju nacionalnih strategij vključevanja Romov, COM(2019) 406 final, skupaj s SWD(2019) 320 final o ukrepih za vključevanje Romov, o katerih se poroča v okviru EU.

³⁹ Več podrobnosti o projektu je na voljo [tukaj](#).

⁴⁰ Posebna raziskava Eurobarometer [493](#) o diskriminaciji v EU (prvi rezultati so bili objavljeni septembra 2019).

⁴¹ Poročila o teh temah so bila dokončana februarja 2020 in so objavljena [tukaj](#).

⁴² Priloga 2 k COM(2020) 620 final in [Okvir spremljanja strateškega okvira EU za enakost, vključevanje in udeležbo Romov – Cilji in kazalniki](#).

⁴³ Glej delovni dokument služb Komisije, objavljen skupaj s tem predlogom, SWD(2020) 530 final.

⁴⁴ SWD(2020) 530 final.

povratnih informacijah, prejetih med ciljnim posvetovanji z nacionalnimi in mednarodnimi zainteresiranimi stranmi.

- **Primernost in poenostavitev ureditve**

Ni relevantno.

- **Temeljne pravice**

Predlog ima pozitivne posledice za varstvo temeljnih pravic. Pospešil bo izvajanje Listine EU o temeljnih pravicah, zlasti člena 21, ki prepoveduje diskriminacijo na kakršni koli podlagi, vključno z raso in narodnostjo⁴⁵.

4. PRORAČUNSKÉ POSLEDICE

To priporočilo nima finančnih posledic za proračun EU.

5. DRUGI ELEMENTI

- **Načrti za izvedbo ter ureditev spremljanja, ocenjevanja in poročanja**

Predlog temelji na skupnem, vendar diferenciranem pristopu. Državam članicam zagotavlja smernice o tem, kako oblikovati učinkovitejše nacionalne strateške okvire, pri čemer upošteva izzive, značilne za posamezne države, v zvezi z enakostjo, vključevanjem in udeležbo Romov. Za boljše spremljanje napredka predlog poziva države članice, naj uporabljajo skupni okvir kazalnikov za enakost, vključevanje in udeležbo Romov. Ta okvir je razvila delovna skupina za kazalnike o enakosti, vključevanju in udeležbi Romov po letu 2020, ki jo je na prošnjo Komisije usklajevala Agencija EU za temeljne pravice. Okvir kazalnikov zagotavlja primerljive, trdne in ustrezne kazalnike za spremljanje napredka in ocenjevanje rezultatov nacionalnih strateških okvirov za Rome. Vključuje **procesne kazalnike**, ki odražajo ukrepe (vključno s politikami, programi in projekti) in **kazalnike rezultatov** za merjenje napredka pri doseganju ciljev na podlagi statističnih podatkov, ki se lahko izpolnijo na podlagi popisa, administrativnih podatkov in/ali podatkov iz raziskav. Ta portfelj kvantitativnih in kvalitativnih kazalnikov upošteva nacionalne razmere in razpoložljive dokaze.

V spodnji tabeli je povzet predviden cikel spremljanja, poročanja in ocenjevanja:

⁴⁵

Pojasnila k Listini o temeljnih pravicah ([UL C 303, 14.12.2007, str. 17](#)).

Redne raziskave (FRA)	Poročila nacionalnih kontaktnih točk za Rome	Poročilo o uporabi sredstev EU	Civilno spremljanje	Poročila Komisije o spremljanju	Ocene in predlog prihodnje politike
Zbiranje podatkov: 2020 Rezultati: 2021	Nacionalni strateški okvir: 2021		Prvi krog nacionalnih poročil civilne družbe: pomlad 2022	Poročilo Komisije o nacionalnih strateških okvirih: jesen 2022	
	Nacionalna poročila o izvajanju: 2023		Drugi krog nacionalnih poročil civilne družbe: pomlad 2024	Poročilo Komisije o izvajanju: jesen 2024	
Zbiranje podatkov: 2024 Rezultati: 2025		Poročilo o mejnikih kazalnikov rezultatov: 2024			Poglobljena ocena strateškega okvira EU za Rome
	Nacionalna poročila o izvajanju: 2025		Tretji krog poročil civilne družbe: pomlad 2026	Poročilo Komisije o izvajanju: jesen 2026	
Zbiranje podatkov: 2028 Rezultati: 2029	Nacionalna poročila o izvajanju: 2027	Poročilo o ciljnih vrednostih kazalnikov rezultatov: 2029	Četrti krog poročil civilne družbe: pomlad 2028	Poročilo Komisije o izvajanju: jesen 2028	
	Nacionalna poročila o izvajanju: 2029				Predlog Komisije o nadaljnjem ukrepanju: 2030 Naknadna ocena

- Obrazložiteni dokumenti (za direktive)**

Ni relevantno.

- Natančnejša pojasnitev posameznih določb predloga**

Točke 1–4 se nanašajo na horizontalne cilje enakosti, vključevanja in udeležbe ter predlagajo ukrepe za izboljšanje napredka na teh področjih.

Točke 5–10 se nanašajo na sektorske cilje zagotavljanja učinkovitega enakega dostopa Romom do vključujočega rednega izobraževanja, kakovostnega in trajnostnega zaposlovanja, kakovostnega zdravstvenega varstva in socialnih storitev, ustreznih desegregiranih stanovanj in osnovnih storitev.

Točke 11–27 se nanašajo na potrebo po krepitvi partnerstev in institucionalne zmogljivosti številnih zainteresiranih strani, ki bodo vključene v to medsektorsko področje.

Točke 11–13 državam članicam priporočajo, naj nacionalnim kontaktnim točkam za Rome zagotovijo sredstva in pooblastila, ki jih potrebujejo za učinkovito usklajevanje izvajanja nacionalnih politik za enakost, vključevanje in udeležbo Romov.

Točki 14 in 15 države članice spodbujata, naj okrepijo sodelovanje organov za spodbujanje enakega obravnavanja ter podpirajo njihovo neodvisnost in sodelovanje z vsemi zadevnimi akterji.

Točke 16–20 države članice pozivajo, naj še naprej mobilizirajo in podpirajo lokalno in regionalno raven, da se izboljša izvajanje nacionalnega strateškega okvira za enakost, vključevanje in udeležbo Romov.

Točke 21–27 se osredotočajo na sodelovanje in vključevanje civilne družbe.

Točke 28–34 se nanašajo na načine za učinkovitejšo uporabo sredstev EU in nacionalnih sredstev.

Točke 35–39 spreminjajo ureditve spremljanja in poročanja, da bi zmanjšali upravno breme poročanja ter Komisiji in Agenciji EU za temeljne pravice zagotovili večjo podporo z uporabo skupnega portfelja procesnih kazalnikov in kazalnikov rezultatov za spremljanje napredka pri doseganju ciljev in glavnih ciljnih vrednosti EU.

Predlog

PRIPOROČILO SVETA**o enakosti, vključevanju in udeležbi Romov**

SVET EVROPSKE UNIJE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije in zlasti člena 292 v povezavi s členom 19(1) Pogodbe,

ob upoštevanju predloga Evropske komisije,

ob upoštevanju naslednjega:

- (1) Direktiva Sveta 2000/43/ES⁴⁶ določa okvir za boj proti diskriminaciji na podlagi rase ali narodnosti v vsej Uniji v zvezi z zaposlovanjem, izobraževanjem, socialnim varstvom (vključno s socialno varnostjo in zdravstvenim varstvom), socialnimi ugodnostmi, dostopom do blaga in storitev ter preskrbo z njimi, vključno s stanovanji. Namen tega priporočila je prispevati k učinkovitemu izvajanju navedene direktive.
- (2) Okvirni sklep Sveta 2008/913/PNZ⁴⁷ države članice zavezuje, da inkriminirajo javno spodbujanje k nasilju ali sovraštvu zaradi rase, barve kože, vere, porekla ali nacionalne ali etnične pripadnosti in da se rasistični in ksenofobični motivi obravnavajo kot oteževalna okoliščina oziroma da lahko nacionalna sodišča takšne motive upoštevajo pri izrekanju kazni. Namen tega priporočila je okrepiti boj proti sovražnemu govoru, kaznivim dejanjem iz sovraštva in nasilju nad Romi. V skladu z Direktivo 2012/29/EU Evropskega parlamenta in Sveta⁴⁸ o določitvi minimalnih standardov na področju pravic, podpore in zaščite žrtev kaznivih dejanj je cilj priporočila tudi spodbujanje podpore romskim žrtvam takih kaznivih dejanj.
- (3) Evropski steber socialnih pravic⁴⁹ določa več načel za podporo in povečanje socialne pravičnosti ne glede na spol, raso ali narodnost, vero ali prepričanje, invalidnost, starost ali spolno usmerjenost. Usmerjanje na skupine, ki jih močno ogroža diskriminacija ali socialna izključenost, je ključnega pomena pri podpiranju izvajanja načel socialnega stebra. To priporočilo prispeva tudi k trajnostnemu razvoju enakih in vključujočih demokratičnih družb v skladu s cilji Združenih narodov za trajnostni razvoj⁵⁰.

⁴⁶ Direktiva Sveta 2000/43/ES z dne 29. junija 2000 o izvajanju načela enakega obravnavanja oseb ne glede na raso ali narodnost ([UL L 180, 19.7.2000, str. 22](#)).

⁴⁷ Okvirni sklep Sveta 2008/913/PNZ z dne 28. novembra 2008 o boju proti nekaterim oblikam in izrazom rasizma in ksenofobije s kazensko-pravnimi sredstvi ([UL L 328, 6.12.2008, str. 55](#)).

⁴⁸ Direktiva 2012/29/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2012 o določitvi minimalnih standardov na področju pravic, podpore in zaščite žrtev kaznivih dejanj ter o nadomestitvi Okvirnega sklepa Sveta 2001/220/PNZ ([UL L 315, 14.11.2012, str. 57](#)).

⁴⁹ [Evropski steber socialnih pravic](#).

⁵⁰ [Spreminjamo naš svet: Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030](#), Združeni narodi, 2015.

- (4) Komisija je Evropskemu parlamentu in Svetu za obdobje 2021–2027 predložila predloge za uredbe o skupnih določbah⁵¹, Evropskem socialnem skladu⁵² ter Evropskem skladu za regionalni razvoj in Kohezijskem skladu⁵³. Ti predlogi se nanašajo na enakost in nediskriminacijo kot horizontalni načeli, ki ju je treba upoštevati pri izvrševanju skladov. Predlog za Evropski socialni sklad+ izrecno poziva države članice in Komisijo, naj pri izvajanju programov zagotovijo enakost in nediskriminacijo⁵⁴, ter se sklicuje na spodbujanje socialno-ekonomskega vključevanja državljanov tretjih držav in vključevanje marginaliziranih skupnosti, kot so Romi⁵⁵, kar je povezano z omogočitvenim pogojem nacionalnega strateškega okvira za Rome. Cilj tega priporočila je do sprejetja navedenih ukrepov vzpostaviti izrecno povezavo med skladi Unije⁵⁶ na eni strani in prednostnimi nalogami politike za enakost, vključevanje in udeležbo Romov na drugi strani.
- (5) Sporočilo Komisije z dne 3. marca 2010 z naslovom „Evropa 2020: strategija za pametno, trajnostno in vključujočo rast (v nadaljnjem besedilu: strategija Evropa 2020) je dala velik zagon boju proti revščini in socialni izključenosti z določitvijo skupnih evropskih ciljnih vrednosti za zmanjšanje revščine in socialne izključenosti ter dvig ravni šolske izobrazbe in zaposlenosti. Teh ciljnih vrednosti ni mogoče doseči brez izboljšanja enakosti, vključevanja in udeležbe romskih državljanov, za kar ponuja to priporočilo specifične smernice.
- (6) Svet je 19. maja 2011 potrdil sporočilo Komisije z dne 5. aprila 2011 z naslovom „Okvir EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do leta 2020“, ki je države članice spodbujalo, naj celovito pospešijo socialno in ekonomsko vključevanje Romov, ter določilo cilje na področju izobraževanja, zaposlovanja, zdravstvenega varstva in stanovanj. Okvir je imel kljub omejitvam pri prvotni zasnovi pomembno dodano vrednost EU, na kateri temelji sedanje priporočilo, med drugim z vključevanjem izkušenj, pridobljenih pri izvajanju okvira.

⁵¹ Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o določitvi skupnih določb o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu plus, Kohezijskem skladu in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo in o finančnih pravilih zanje ter za Sklad za azil in migracije, Sklad za notranjo varnost in Instrument za upravljanje meja in vizume (Predlog uredbe o skupnih določbah) ([COM\(2018\) 375 final](#) z dne 29. maja 2018).

⁵² Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o Evropskem socialnem skladu plus („predlog o ESS+“) ([COM\(2018\) 382 final](#) z dne 30. maja 2018).

⁵³ Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o Evropskem skladu za regionalni razvoj in Kohezijskem skladu „predlog o ESRR in Kohezijskem skladu“ ([COM\(2018\) 372 final](#) z dne 29. maja 2018).

⁵⁴ Člen 6 predloga o ESS+ ([COM\(2018\) 382 final](#)).

⁵⁵ Člen 4(1)(viii) predloga o ESS+ ([COM\(2018\) 382 final](#)).

⁵⁶ Ki zajemajo sredstva, predvidena in/ali vključena v: predlogu uredbe o skupnih določbah ([COM\(2018\) 375](#)); predlogu o ESS+ ([COM\(2018\) 382 final](#)); predlogu o ESRR in Kohezijskem skladu ([COM\(2018\) 372 final](#)); predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi programa InvestEU ([COM\(2020\) 403 final z dne 29. maja 2020](#)); predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi mehanizma za okrepanje in odpornost ([COM\(2020\) 408 final z dne 28. maja 2020](#)); predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi programa za pravice in vrednote ([COM\(2018\) 383 final](#) z dne 30. maja 2018); predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi programa „Erasmus“, programa Unije za izobraževanje, usposabljanje, mladino in šport, ter o razveljavitvi Uredbe (EU) št. 1288/2013 ([COM\(2018\) 367 final z dne 30. maja 2018](#)); predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi programa za ukrepe Unije na področju zdravja za obdobje 2021–2027 in razveljavitvi Uredbe (EU) št. 282/2014 ([COM\(2020\) 405 final z dne 28. maja 2020](#)).

- (7) Priporočilo Sveta z dne 9. decembra 2013 o učinkovitih ukrepih za vključevanje Romov v državah članicah⁵⁷ je bilo oblikovano za okrepitev nacionalnih ukrepov za vključevanje Romov. V njem so bile države članice pozvane, naj Komisijo letno obveščajo o vseh ukrepih, sprejetih v skladu s priporočilom, in o vsakem napredku pri izvajanju svojih nacionalnih strategij vključevanja Romov. To priporočilo temelji na izkušnjah in pregledih ter razširja ukrepe, ki bodo sprejeti.
- (8) Svet je v sklepih z dne 8. decembra 2016 o „pospešitvi procesa vključevanja Romov“⁵⁸ Komisijo pozval, naj izvede vmesno oceno okvira EU za nacionalne strategije vključevanja Romov za leto 2020 in na podlagi tega nato predlaga pobudo za obdobje po letu 2020. Čeprav ocena priznava dodano vrednost okvira, hkrati ugotavlja, da se Romi v Evropi še vedno soočajo z diskriminacijo in socialno-ekonomsko izključenostjo.
- (9) Ocena in sklepi, ki so jih na podlagi nje oblikovali Svet, Evropski parlament ter več vseevropskih in nacionalnih organizacij civilne družbe⁵⁹, kažejo, da je treba obnoviti in okrepiti zavezo glede doseganja enakosti in vključevanja Romov. Ta zaveza bi morala zagotoviti poseben poudarek na nediskriminaciji, vključno z bojem proti anticiganizmu, tj. posebni obliki rasizma proti Romom, in osredotočanjem na štiri področja socialno-ekonomske vključenosti, tj. izobraževanje, zaposlovanje, zdravje in stanovanja⁶⁰. Odražati bi morala tudi potrebe specifičnih skupin in raznolikost romskega prebivalstva; vključiti Rome v oblikovanje, izvajanje, spremljanje in ocenjevanje strategij za enakost in vključevanje Romov; izboljšati določanje ciljnih vrednosti, zbiranje podatkov, spremljanje in poročanje ter poskrbeti, da bodo glavne politike bolj dovzetne za enakost in vključevanje Romov.
- (10) To priporočilo temelji tudi na različnih ugotovitvah iz resolucij Evropskega parlamenta⁶¹, sklepov Sveta⁶² in sporočil Komisije⁶³.
- (11) Komisija je na podlagi „okvira EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do leta 2020“ pripravila sveženj, ki vsebuje to priporočilo in sporočilo z naslovom „Unija enakosti: strateški okvir EU za enakost, vključevanje in udeležbo Romov“ (v

⁵⁷ [UL C 378, 24.12.2013, str. 1.](#)

⁵⁸ Sklepi Sveta EPSCO z dne 8. decembra 2016, Pospešitev procesa vključevanja Romov ([15406/16](#)).

⁵⁹ Resolucija Evropskega parlamenta z dne 12. februarja 2019 o potrebi po okrepljenem strateškem okviru EU za nacionalne strategije vključevanja Romov po letu 2020 in okrepitvi boja proti anticiganizmu ([P8_TA\(2019\)0075](#)). Sklepi Sveta EPSCO z dne 24. oktobra 2019 o ekonomiji blaginje ([13432/19](#)), v katerih je bila Komisija pozvana, naj *obnovi* zavezo glede vključevanja Romov. Poleg tega so udeleženci konference na visoki ravni o okviru EU za nacionalne strategije vključevanja Romov, ki je potekala 4. in 5. marca 2019 v Bukarešti, Komisijo pozvali, naj predlaga ambiciozen nov okvir EU za obdobje po letu 2020, države članice in države, ki se pripravljajo na pristop, pa, naj okrepijo svoje zaveze glede vključevanja Romov. Poročanje predsedstva ([7003/19](#), 14. marec 2019).

⁶⁰ V zvezi s potrebo po jasnejšem osredotočanju na boj proti anticiganizmu in diskriminaciji v okviru EU po letu 2020 glej [strokovna priporočila](#), pripravljena po konferenci o anticiganizmu. Kako obravnavati anticiganizem v okviru EU za Rome po letu 2020? (Dunaj, 27. november 2018).

⁶¹ Resolucija Evropskega parlamenta z dne 15. aprila 2015 ob mednarodnem dnevu Romov – rasno sovražstvo do Romov v Evropi in priznanje, s strani EU, dneva spomina na genocid nad Romi med drugo svetovno vojno ([P8_TA\(2015\)0095](#)). Resolucija Evropskega parlamenta z dne 25. oktobra 2017 o vidikih temeljnih pravic pri vključevanju Romov v EU: boj proti anticiganizmu ([P8_TA\(2017\)0413](#)). Resolucija Evropskega parlamenta z dne 12. februarja 2019 o potrebi po okrepljenem strateškem okviru EU za nacionalne strategije vključevanja Romov po letu 2020 in okrepitvi boja proti anticiganizmu ([P8_TA\(2019\)0075](#)).

⁶² Sklepi Sveta EPSCO z dne 8. decembra 2016, Pospešitev procesa vključevanja Romov ([15406/16](#)).

⁶³ Komisija od leta 2013 objavlja [letna poročila](#).

nadaljnem besedilu: Sporočilo)⁶⁴. Sporočilo določa cilje in ciljne vrednosti na ravni EU ter minimalne zaveze za vse države članice, po možnosti dopolnjene z dodatnimi nacionalnimi prizadevanji in podporo EU, odvisno od nacionalnih razmer in velikosti romskega prebivalstva. Nedavni podatki kažejo, da šest od desetih Evropejcev še vedno meni, da je v njihovi državi razširjena diskriminacija Romov, medtem ko se več kot šest od desetih strinja, da bi družbi lahko koristila boljša vključenost Romov⁶⁵. Krovni cilj tega priporočila je prispevati k spodbujanju enakosti in boju proti izključenosti Romov z njihovo dejavno udeležbo.

- (12) Pandemija COVID-19 povzroča izjemno izpostavljenost izključenih in marginaliziranih romskih skupnosti tako negativnim učinkom na zdravje kot tudi socialno-ekonomskim učinkom, kar bi lahko še dodatno povečalo obstoječe neenakosti. Namen tega priporočila je zmanjšati strukturne neenakosti, s katerimi se soočajo Romi, in sicer z reševanjem omejenega dostopa do čiste vode⁶⁶, sanitarne infrastrukture in zdravstvenih storitev, pomanjkanja zmogljivosti ter digitalnih znanj in spretnosti, ki bi ljudem omogočili udeležbo v izobraževanju na daljavo, visoke stopnje ekonomske negotovosti, prenatrpanih gospodinjstev, ločenih naselij ali taborov.
- (13) Zaradi naraščajočega populizma⁶⁷ in rasizma v Uniji⁶⁸ se je treba osredotočiti na boj proti diskriminaciji in njeno preprečevanje, vključno z bojem proti anticiganizmu, ki je temeljni vzrok diskriminacije in izključenosti in vpliva nanju. To je priznано v akcijskem načrtu EU za boj proti rasizmu za obdobje 2020–2025⁶⁹, v katerem so določeni tudi konkretni ukrepi za boj proti rasizmu. Anticiganizem je še vedno zelo sprejeta⁷⁰ oblika rasizma, ki izvira iz tega, kako prevladujoča družba gleda in obravnava tiste, ki veljajo za „cigane“, v procesu zgodovinskega „drugačenja“, ki temelji na stereotipih in stališčih, čeprav nenamerno ali podzavestno. Evropski parlament od leta 2005 uporablja izraz anticiganizem v svojih poročilih in resolucijah⁷¹. Ta pojav, znan tudi kot antiromski rasizem, romofobija in anticiganizem,

⁶⁴ COM(2020) 620 final.

⁶⁵ Posebna raziskava Eurobarometer št. 493. Diskriminacija v EU (prvi rezultati so bili objavljeni septembra 2019).

⁶⁶ Glej predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. februarja 2020 o kakovosti vode, namenjene za prehrano ljudi (prenovitev) – politični dogovor ([ST 606 2020 REV 1](#)), ki od držav članic zahteva, da sprejmejo potrebne ukrepe za izboljšanje ali ohranitev dostopa do vode, namenjene za prehrano ljudi, za vse, zlasti za ranljive in marginalizirane skupine (člen 16), in določa, da bi bilo pomembno, da te skupine vključujejo manjšinske kulture, kot so Romi in Travellers („popotniki“) (uvodna izjava 31).

⁶⁷ *The Relentless Rise of Populism in Europe*. Niall McCarthy, 2. maj 2019, [Statista](#).

⁶⁸ Močno razširjen rasizem še naprej pustoši po Evropi. Agencija EU za temeljne pravice, 20. junij 2019, [publikacija](#) na podlagi [poročila o temeljnih pravicah za leto 2019](#), Agencija EU za temeljne pravice, 6. junij 2019.

⁶⁹ COM(2020) 565 final.

⁷⁰ [Splošno politično priporočilo št. 3](#) Evropske komisije za boj proti rasizmu in nestrpnosti (ECRI) o boju proti rasizmu in nestrpnosti do Romov/Ciganov, sprejeto 6. marca 1998. V preambuli [splošnega političnega priporočila št. 13 o boju proti anticiganizmu in diskriminaciji Romov](#) je bilo ponovno poudarjeno, da je „anticiganizem še posebej vztrajna, nasilna, ponavljajoča se in običajna oblika rasizma“.

⁷¹ Resolucija Evropskega parlamenta z dne 28. aprila 2005 o položaju Romov v Evropi (P6_TA(2005)0151), Resolucija Evropskega parlamenta z dne 15. aprila 2015 ob mednarodnem dnevu Romov – rasno sovražstvo do Romov v Evropi in priznanje, s strani EU, dneva spomina na genocid nad Romi med drugo svetovno vojno ([P8_TA\(2015\)0095](#)), Resolucija Evropskega parlamenta z dne 25. oktobra 2017 o vidikih temeljnih pravic pri vključevanju Romov v EU: boj proti anticiganizmu ([P8_TA\(2017\)0413](#)), Resolucija Evropskega parlamenta z dne 12. februarja 2019 o potrebi po

je priznalo več mednarodnih organizacij in organizacij civilne družbe. Svet je leta 2016 priznal potrebo, da „se borijo proti vsem oblikam rasizma do Romov, znanega tudi kot proticiganstvo, saj je to glavni vzrok za njihovo socialno izključenost in diskriminacijo“⁷².

- (14) Pri osredotočanju na romsko prebivalstvo je pomembno upoštevati posebne potrebe ali ranljivosti nekaterih skupin⁷³, vključno z romskimi ženskami, mladimi, otroki, osebami LGBTI+, starejšimi Romi, invalidnimi Romi, tistimi, ki so državljani tretjih držav ali brez državljanstva, ter mobilnimi Romi v EU. To priporočilo zato upošteva pomen obravnavanja večplastne diskriminacije⁷⁴. V njem so predlagani ukrepi za boljšo zaščito in vključevanje romskih otrok, ki so še posebej izpostavljeni diskriminaciji in segregaciji. Obravnava tudi ustvarjanje priložnosti in izkoriščanje neizkoriščenega potenciala mladih Romov s povečanjem njihove dejavne udeležbe v programih in ukrepih, namenjenih mladim⁷⁵, kot so tisti iz pobude „Podpora zaposlovanju mladih: most do delovnih mest za naslednjo generacijo“⁷⁶.
- (15) Ob priznavanju raznolikosti Romov se izraz „Romi“ uporablja kot krovni izraz za več različnih skupin romskega porekla, kot so Romi, Sinti, Kaléji, Cigani, Romaničali in Bojaši/Rudari. Zajema tudi skupine, kot so Aškali, Egipčani, Jeniši, skupine z vzhoda (vključno z Domi, Lomi, Romi in Abdali), pa tudi potujoče populacije, vključno z etničnimi Travellers ali osebami, imenovanimi z upravnim izrazom „Gens du voyage“, ter osebe, ki se identificirajo kot Cigani, ne da bi se zanikale posebne značilnosti teh skupin.
- (16) V okviru mobilnosti znotraj Unije je treba spoštovati pravico državljanov Unije do prostega gibanja in pogoje za njeno uresničevanje. Slednje vključuje zadostna sredstva, ki jih morajo imeti osebe na voljo, in celovito zavarovalno kritje za primer bolezni v skladu z Direktivo 2004/38/ES Evropskega parlamenta in Sveta⁷⁷. Hkrati si je treba prizadevati za izboljšanje življenjskih razmer Romov in sprejeti ukrepe za

okrepljenem strateškem okviru EU za nacionalne strategije vključevanja Romov po letu 2020 in okrepitvi boja proti anticiganizmu ([P8_TA\(2019\)0075](#)).

⁷² Sklepi Sveta EPSCO z dne 8. decembra 2016, Pospešitev procesa vključevanja Romov ([15406/16](#)).

⁷³ V zvezi z različnimi okoliščinami, na primer v zvezi s trgovino z ljudmi, katere žrtve so predvsem romske ženske in otroci.

⁷⁴ Izraz „večplastna diskriminacija“ se uporablja kot krovni pojem za vse primere diskriminacije zaradi več razlogov in se izraža v dveh možnih oblikah. Prva je lahko v obliki „aditivne diskriminacije“, kjer diskriminacija temelji na več razlogih za diskriminacijo, ki obstajajo ločeno, druga pa v obliki „presečne diskriminacije“, kjer dva ali več razlogov za diskriminacijo delujeta in medsebojno vplivata tako, da sta neločljiva ali neločljivo povezana. Boj proti večplastni diskriminaciji. Prakse, politike in zakoni. Poročilo Evropske komisije ([2007](#)). Večplastna diskriminacija v pravu EU: priložnosti za pravne odzive na presečno diskriminacijo na podlagi spola. Evropska mreža pravnih strokovnjakov na področju enakosti spolov. Evropska komisija ([2009](#)).

⁷⁵ Sklepi Sveta EPSCO z dne 8. decembra 2016, Pospešitev procesa vključevanja Romov ([15406/16](#)).

⁷⁶ Sporočilo „Podpiranje zaposlovanja mladih: most do delovnih mest za naslednjo generacijo“ ([COM\(2020\) 276 final](#) z dne 1. julija 2020). Predlog Komisije za priporočilo Sveta „Most do delovnih mest – okrepitev jamstva za mlade“ ([COM\(2020\) 277 final](#) z dne 1. julija 2020). Predlog Komisije za priporočilo Sveta o „poklicnem izobraževanju in usposabljanju za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost“ ([COM\(2020\) 275 final](#) z dne 1. julija 2020).

⁷⁷ Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2004/38/ES z dne 29. aprila 2004 o pravici državljanov Unije in njihovih družinskih članov do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic, ki spreminja Uredbo (EGS) št. 1612/68 in razveljavlja direktive 64/221/EGS, 68/360/EGS, 72/194/EGS, 73/148/EGS, 75/34/EGS, 75/35/EGS, 90/364/EGS, 90/365/EGS in 93/96/EGS ([UL L 158, 30.4.2004, str. 77](#)).

spodbujanje njihove ekonomske in socialne vključenosti v njihovih matičnih državah članicah in v njihovih državah članicah prebivanja.

- (17) Ob priznavanju, da bi morale države članice izbrati svoje metode spremljanja, je v tem priporočilu poudarjen pomen zbiranja podatkov v skladu z Uredbo (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta (splošna uredba o varstvu podatkov)⁷⁸ in smernicami iz leta 2018 za izboljšanje zbiranja in uporabe podatkov o enakosti, ki jih je objavila podskupina za podatke o enakosti v okviru skupine na visoki ravni za nediskriminacijo, enakost in raznolikost⁷⁹. To priporočilo priznava tudi pomen kazalnikov kot metode spremljanja. Ti kazalniki se lahko izberejo iz portfelja kazalnikov za merjenje enakosti, vključevanja in udeležbe Romov, ki so jih skupaj pripravile Agencija Evropske unije za temeljne pravice, Komisija in države članice⁸⁰.
- (18) To priporočilo se izrecno nanaša na ukrepe za spodbujanje enakosti, vključevanja in udeležbe Romov, vendar ne izključuje drugih marginaliziranih in prikrajšanih skupin. Ti ukrepi bi morali v primerljivih okoliščinah temeljiti na istih načelih. V zvezi s tem so še vedno relevantna skupna osnovna načela za vključevanje Romov⁸¹. Sporočilo vsebuje dodatne smernice za načrtovanje in izvajanje nacionalnih strateških okvirov za Rome.

Namen tega priporočila je potrditi dolgoročno zavezo doseganju skupnih ciljev glede enakosti, vključevanja in udeležbe Romov ter zagotoviti obnovljene in okrepljene smernice z določitvijo ukrepov, ki jih lahko države članice sprejmejo za doseganje teh ciljev –

PRIPOROČA NASLEDNJE:

1. Države članice bi morale sprejeti nacionalne strateške okvire za Rome in jih do septembra 2021 poslati Evropski komisiji. Države članice bi morale v skladu z nacionalnim pravom in pravom Unije, razpoložljivimi viri in nacionalnimi razmerami, kot so velikost, socialno-ekonomski položaj, posebne potrebe in državljanstvo romskega prebivalstva na njihovem ozemlju, preučiti pomen ukrepov iz tega priporočila za nacionalni okvir ter jih izvajati sorazmerno in selektivno ter v tesnem sodelovanju z vsemi zadevnimi zainteresiranimi stranmi. Pri ocenjevanju pomena bi morale države članice razmisliti o tem, da se oprejo na prostovoljne minimalne zaveze in, odvisno od nacionalnih razmer, morebitna dodatna prizadevanja, kot je določeno v Sporočilu.

⁷⁸ Uredba (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Direktive 95/46/ES (Splošna uredba o varstvu podatkov) ([UL L 119, 4.5.2016, str. 1](#)).

⁷⁹ Smernice za izboljšanje zbiranja in uporabe podatkov o enakosti ([2018](#)). Evropsko računsko sodišče je priporočilo razvoj ustreznih metodologij za zbiranje ustreznih podatkov o vključevanju Romov v vseh državah članicah. Pobude politik in finančna podpora EU za integracijo Romov: v zadnjem desetletju je bil dosežen velik napredek, toda potrebna so dodatna prizadevanja na terenu. [Posebno poročilo št. 14/2016](#).

⁸⁰ Priloga 2 k Sporočilu.

⁸¹ [Skupna osnovna načela](#) so bila obravnavana na prvi evropski platformi za vključevanje Romov aprila 2009, Svet EPSCO pa jih je potrdil 8. junija 2009. Svet je v sklepih države članice pozval, naj pri oblikovanju in izvajanju politik upoštevajo skupna osnovna načela, kjer je to primerno. Sklepi Sveta EPSCO o vključevanju Romov ([8. junij 2009](#)).

Horizontalni cilji: enakost, vključevanje in udeležba

2. Države članice bi morale konsolidirati prizadevanja za sprejetje in izvajanje ukrepov za spodbujanje enakosti ter učinkovito preprečevanje diskriminacije in boj proti njej in njenim temeljnim vzrokom. Ta prizadevanja bi morala vključevati ukrepe, ki:
 - (a) krepijo boj proti neposredni in posredni diskriminaciji, nadlegovanju in stereotipizaciji Romov, protiromski retoriki, sovražnemu govoru, kaznivim dejanjem iz sovraštva in nasilju nad Romi, vključno s spodbujanjem k tem dejanjem, tako na spletu kot zunaj njega, zlasti v okviru prenosa, izvajanja in izvrševanja Direktive 2000/43/ES, Okvirnega sklepa 2008/913/PNZ in Direktive 2010/13/EU Evropskega parlamenta in Sveta⁸²;
 - (b) razvijajo in spodbujajo celovit sistem podpore žrtvam v skladu z Direktivo 2012/29/EU ter zagotavljajo ciljno usmerjeno pomoč romskim žrtvam kaznivih dejanj iz sovraštva in diskriminacije;
 - (c) so namenjeni boju proti večplastni in strukturni⁸³ diskriminaciji Romov, zlasti romskih žensk, otrok, oseb LGBTI+, invalidnih Romov, starejših Romov, Romov brez državljanstva in mobilnih Romov v EU;
 - (d) ozaveščajo o dejstvu, da so prizadevanja za boj proti diskriminatornim praksam prepletena s prizadevanji za boj proti anticiganizmu ter socialni in ekonomski izključenosti in da vsa prispevajo k širšemu cilju enakosti;
 - (e) analizirajo in priznavajo pojav anticiganizma ter ozaveščajo o njegovem obstoju, oblikah in škodljivih posledicah prek medijev, šolskih učnih načrtov in drugih sredstev ter z usposabljanjem javnih uslužbencev in drugih zainteresiranih strani, da ga prepoznajo in obravnavajo;
 - (f) spodbujajo dejavnosti in kampanje ozaveščanja o večkulturnosti v šolah;
 - (g) spodbujajo ozaveščanje o romski kulturi, jeziku in zgodovini, vključno s spominom na holokavst nad Romi in postopkom sprave, med drugim z ukrepi, ki zagotavljajo ustrezno usposabljanje učiteljev in oblikovanje primernih šolskih učnih načrtov, saj je to ozaveščanje ključnega pomena za zmanjšanje predsodkov in anticiganizma kot pomembnih vzrokov diskriminacije;
 - (a) spodbujajo pozitiven diskurz o Romih in vzornikih, vključno s podporo srečanjem med skupnostmi in medkulturnim učenjem.
3. Države članice bi morale okrepiti prizadevanja za boj proti izjemno visoki stopnji tveganja revščine ter materialnega in socialnega pomanjkanja med romskim prebivalstvom, da bi zagotovile učinkovito podporo doseganju enakosti in nediskriminacije Romov. Ta prizadevanja bi morala vključevati ukrepe, ki:
 - (a) povečujejo in izboljšujejo usmerjanje naložb v človeški kapital, razvoj infrastrukture in politike socialne kohezije;

⁸² Direktiva 2010/13/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. marca 2010 o usklajevanju nekaterih zakonov in drugih predpisov držav članic o opravljanju avdiovizualnih medijskih storitev (Direktiva o avdiovizualnih medijskih storitvah) ([UL L 95, 15.4.2010, str. 1](#)).

⁸³ Sistemska ali strukturna diskriminacija se razume kot očitna v neenakostih, ki izhajajo iz zakonodaje, politike in prakse, ne zaradi namere, temveč zaradi vrste institucionalnih dejavnikov pri pripravi, izvajanju in pregledu zakonodaje, politike in prakse. „*Roma and Traveller Inclusion: Towards a new EU Framework, Learning from the work of equality bodies*“, Equinet Perspective, junij 2020.

- (b) zagotavljajo dostop do ustreznih shem socialne zaščite (tako do dohodkovne podpore kot prejemkov v naravi in zagotavljanja storitev) za prikrajšane Rome;
 - (c) združujejo dohodkovno podporo z aktivacijskimi ukrepi za spodbujanje udeležbe na trgu dela; uvajajo ukrepe za spodbujanje visoke stopnje udeležbe med potencialnimi prejemniki;
 - (d) zagotavljajo, da se nameni posebna pozornost preprečevanju revščine otrok in boju proti njej, vključno s sprejetjem strožjih nacionalnih ukrepov, ki upoštevajo mehanizme, ki ohranjajo večgeneracijsko revščino, in potrebo po podpori romskim otrokom in njihovim družinam na medsebojno povezanih področjih zaposlovanja, socialnih storitev, izobraževanja ter predšolske vzgoje in varstva, zdravja, stanovanj in dostopa do osnovnih storitev, prehrane in dostopa do priložnosti;
 - (e) podpirajo finančno pismenost (za mlade odrasle/družinske člane), vključno z boljšimi sposobnostmi odločanja in načrtovanja v okviru ukrepov za opolnomočenje in finančno vključevanje.
4. Države članice bi morale okrepiti smiselno udeležbo Romov in posvetovanje z njimi, vključno z ženskami, otroki in mladimi, da bi zagotovile učinkovito podporo enakosti Romov in nediskriminaciji. To bi moralo vključevati ukrepe, ki:
- (a) podpirajo aktivno državljanstvo s spodbujanjem družbene, ekonomske, politične in kulturne udeležbe, zlasti za Rominje in mlade;
 - (b) spodbujajo krepitev zmogljivosti in vodstvenih zmogljivosti v romski civilni družbi, da se Romom omogoči sodelovanje v vseh fazah političnega cikla in javnega življenja na splošno;
 - (c) spodbujajo zaposlovanje romskih strokovnjakov v javnih ustanovah, da se podpreta dajanje zgledov in raznolikost ter vključi potrebno strokovno znanje in natančno poznavanje potreb v proces oblikovanja politike;
 - (d) ozaveščajo o človekovih pravicah ter državljanskih pravicah in dolžnostih med pripadniki marginaliziranih romskih skupnosti;
 - (e) usklajujejo vire, mreže in strokovno znanje med sektorji, da se poveča sodelovanje mladih Romov v postopkih odločanja in pripomore k okrepitvi njihovega vodstva.

Sektorski cilji

Dostop do kakovostnega vključujočega rednega izobraževanja

- 5. Države članice bi morale zagotoviti, da imajo Romi dejansko enak dostop do vseh stopenj izobraževanja in da so v njih tudi udeleženi, od predšolske vzgoje in otroškega varstva do terciarnega izobraževanja, vključno z drugo priložnostjo za izobraževanje, izobraževanjem za odrasle in vseživljenjskim učenjem.
- 6. Države članice bi morale izboljšati možnost enakega dostopa do kakovostnega in vključujočega izobraževanja romskih učencev, tudi z ukrepi, ki:
 - (a) preprečujejo in odpravljajo vse oblike segregacije v izobraževanju ter omogočajo priznavanje in popravilo preteklih krivic;
 - (b) preprečujejo in odpravljajo napačne diagnoze, ki povzročajo napotitev romskih učencev v izobraževanje, namenjeno učencem s posebnimi potrebami, ter omogočajo priznavanje in popravilo preteklih krivic;

- (c) spodbujajo razvoj in razširjanje vključujočih metod poučevanja in učenja ter učitelje podpirajo pri obravnavanju raznolikosti v razredu s programi poklicnega razvoja, mentorstvom in dejavnostmi vzajemnega učenja;
 - (d) spodbujajo dejansko sodelovanje staršev pri izobraževanju romskih učencev ter krepijo povezave med šolami in lokalnimi skupnostmi, tudi prek mediatorjev;
 - (e) podpirajo udeležbo in dejavno sodelovanje romskih učencev, skupaj z vsemi drugimi učenci, v vseh izobraževalnih dejavnostih in procesih;
 - (f) so namenjeni boju proti ustrahovanju in nadlegovanju v šolah, tako na spletu kot zunaj njega;
 - (g) izobražujejo učitelje in drugo šolsko osebje o romski zgodovini, romski kulturi in metodah za prepoznavanje in odpravljanje diskriminacije in njenih temeljnih vzrokov, vključno z anticiganizmom in nezavednimi predsodki, ozaveščajo o pomenu nediskriminatornega izobraževanja in dejanskega enakega dostopa do rednega izobraževanja;
 - (h) podpirajo prizadevanja za zagotovitev, da romski učenci pridobijo znanja in spretnosti v skladu s potrebami trga dela.
7. Države članice bi morale zagotoviti dodatno ciljno usmerjeno podporo za izravnavo diskriminacije in izključevanja ter zmanjšanje vpliva socialnih in ekonomskih razmer romskih učencev na učne rezultate, tudi z ukrepi, ki:
- (a) vlagajo v predšolsko vzgojo in varstvo s posebnim poudarkom na zgodnjem vključevanju romskih otrok;
 - (b) zagotavljajo individualizirano podporo in mediacijo za izravnavo zaradi jezikovnih, kognitivnih in izobraževalnih vrzeli v tesnem sodelovanju z družinami romskih učencev ter spodbujajo drugo priložnost za izobraževanje in izobraževanje odraslih;
 - (c) podpirajo sodelovanje med šolami, službami za socialno zaščito in mediatorji, da bi preprečili osip v šolah;
 - (d) priznavajo ranljivost otrok staršev, ki so odšli v tujino, in zagotavljajo prednostni dostop do programov, ki potekajo po pouku, in individualizirane podpore;
 - (e) povečujejo socialno mobilnost Romov s pozitivnimi ukrepi, ki lahko vključujejo namenske štipendije na področju poklicnega, srednješolskega in visokošolskega izobraževanja ter usposabljanja učiteljev;
 - (f) zagotavljajo nemoten prehod med izobraževalnimi stopnjami in spodbujajo dokončanje višje sekundarne in terciarne izobrazbe, tudi s shemami poklicnega usmerjanja, svetovanja, mentorstva in finančne podpore;
 - (g) zmanjšujejo zgodnje opuščanje šolanja na vseh ravneh izobraževanja s posebnim poudarkom na romskih deklicah;
 - (h) podpirajo sodelovanje v neformalnih učnih in izvenšolskih dejavnostih, vključno z mladinskimi, športnimi in kulturnimi dejavnostmi, samorazvojem, psihološko odpornostjo in dobrim počutjem;
 - (i) spodbujajo, da romski učenci in njihovi učitelji, mediatorji in starši pridobivajo digitalna znanja in spretnosti, širokopasovni dostop, ustrezno digitalno infrastrukturo in da se jim zagotovi učno gradivo, opremljeno za učenje na

daljavo, tako v formalnem kot neformalnem izobraževanju, zlasti tistim, ki živijo v marginaliziranih skupnostih.

Dostop do kakovostnega in trajnostnega zaposlovanja

8. Države članice bi morale spodbujati dejansko enak dostop Romov, zlasti mladih Romov, do kakovostnega in trajnostnega zaposlovanja, tudi z ukrepi, ki:
- (a) krepijo vzpostavljanje stikov z mladimi Romi⁸⁴, da bi povečali njihovo ozaveščenost o razpoložljivih, po možnosti integriranih, službah za zaposlovanje in socialnih službah ter jih povezali s temi službami.
 - (b) obravnavajo potrebe mladih brezposelnih in neaktivnih Romov s pripravo individualiziranih celostnih akcijskih načrtov zanje, ki upoštevajo njihove želje in motivacijo, ovire in prikrajšanost ter razloge za brezposelnost ali neaktivnost.
 - (c) podpirajo prve delovne izkušnje, zaposlitve, vajeništva in poklicni razvoj;
 - (d) lajšajo prehod iz izobraževanja v zaposlitev s svetovanjem, mentorstvom, pripravništvom, podjetniškimi inkubatorji in dualnim izobraževanjem;
 - (e) podpirajo dostop do informacijskih in komunikacijskih tehnologij (IKT) in digitalnih spretnosti ter njihovo pridobivanje za mlade Rome, da bi jih bolje pripravili na povpraševanje na trgu dela in izkoristili priložnosti, ki jih v vsakdanjem življenju ponujajo obstoječa in nova digitalna orodja in trendi;
 - (f) podpirajo subvencioniranje zaposlovanja in delitev stroškov, povezanih z zaposlovanjem, usposabljanje na delovnem mestu, razvoj znanj in spretnosti, pridobivanje in posodabljanje poklicnih kvalifikacij ter drugo priložnost za izobraževanje;
 - (g) s ciljno usmerjeno podporo spodbujajo resnično enak dostop do samozaposlovanja in podjetništva, vključno s socialnim podjetništvom;
 - (h) spodbujajo zaposlovanje v javnem in zasebnem sektorju z ukrepi, vključno s pozitivnim delovanjem in podpornimi shemami za delodajalce;
 - (i) so namenjeni boju proti diskriminaciji, njenemu zmanjševanju in odpravljanju z ozaveščanjem o nediskriminatornem zaposlovanju in dostopu do zaposlitve ter usposabljanje delodajalce o metodah za prepoznavanje in odpravljanje diskriminacije in njenih temeljnih vzrokov, vključno z anticiganizmom in nezavednimi predsodki.

Zdravje in dostop do kakovostnih zdravstvenih in socialnih storitev

9. Države članice bi morale zagotoviti dejansko enak dostop brez ovir do kakovostnih zdravstvenih storitev, zlasti za najbolj ogrožene skupine ali tiste, ki živijo v marginaliziranih ali oddaljenih krajih, tudi z ukrepi za:
- (a) spodbujanje in izboljšanje dostopa za:
 - (i) Rominje do kakovostnih zdravniških pregledov, presejalnih pregledov, predporodne in poporodne nege, svetovanja in načrtovanja družine ter

⁸⁴

V skladu z opisanim v predlogu Komisije za priporočilo Sveta „Most do delovnih mest – okrepitev jamstva za mlade“ ([COM\(2020\) 277 final](#) z dne 1. julija 2020).

spolnega in reproduktivnega zdravstvenega varstva, ki jih na splošno zagotavljajo nacionalne zdravstvene službe;

- (ii) romske otroke do kakovostne osnovne oskrbe in preventivnih ukrepov ter programov cepljenja, namenjenim otrokom;
 - (iii) ranljivo romsko prebivalstvo (starejši Romi, invalidni Romi, Romi LGBTI+, Romi, ki potujejo po Uniji, Romi, ki so državljani tretjih držav, in Romi brez državljanstva) do kakovostnega zdravstvenega varstva;
- (b) podpiranje zdravstvenih mediatorjev in ozaveščanje Romov o primarnih preventivnih ukrepih, kot so spodbujanje zdravega načina življenja, preprečevanje zlorabe snovi in izboljšanje dostopa do storitev na področju duševnega zdravja;
 - (c) preprečevanje diskriminacije Romov in boj proti njej z ozaveščanjem o nediskriminatornem zagotavljanju zdravstvenega varstva in dostopa do njega, usposabljanjem zdravstvenih delavcev, študentov medicine in zdravstvenih mediatorjev o metodah za prepoznavanje in odpravljanje diskriminacije in njenih temeljnih vzrokov, vključno z anticiganizmom in nezavednimi predsodki;
 - (d) boj proti digitalni izključenosti Romov pri dostopu do zdravstvenih storitev s sredstvi, ki vključujejo premostitev vrzeli v digitalnih znanjih in spretnostih pri dostopu do zdravstvenih informacij;
 - (e) preprečevanje in odpravo ločenih zdravstvenih storitev ter zagotavljanje priznavanja in poprave preteklih krivic, vključno s prisilno sterilizacijo Rominj;
 - (f) spodbujanje dostopa Romov do študija medicine in spodbujanje zaposlovanja Romov kot zdravstvenih delavcev in mediatorjev, zlasti v regijah z znatnim deležem romskega prebivalstva;
 - (g) boj proti morebitnim izbruhom v marginaliziranih ali oddaljenih romskih krajih in njihovo preprečevanje;
 - (h) izboljšanje dostopa do storitev na ravni skupnosti in družine za invalide, starejše in otroke brez starševske oskrbe (na primer razvojne storitve, socialna stanovanja, dnevni centri za invalide in mreže rejnikov);
 - (i) preprečevanje institucionalizacije in podpora prehodu z institucionalne oskrbe na oskrbo na ravni skupnosti in družine z zagotavljanjem podpore družinam v negotovih razmerah in invalidom (na primer svetovalne storitve in finančne spodbude, razdeljevanje pomoči v hrani, pomoč pri bivanju in razvojne storitve);
 - (j) spodbujanje izmenjave in prenos najboljših praks v zvezi z javnim zdravjem Romov, na primer z uporabo okvirov javnega zdravja Komisije in držav članic v usmerjevalni skupini za spodbujanje zdravja, preprečevanje bolezni in obvladovanje nenalezljivih bolezni.

Dostop do ustreznih desegregiranih stanovanj in osnovnih storitev

10. Države članice bi morale zagotoviti enako obravnavo Romov pri dostopu do ustreznih desegregiranih stanovanj in osnovnih storitev, tudi z ukrepi, ki:

- (a) zagotavljajo dostop do osnovnih storitev, kot so vodovodna voda, varna in čista pitna voda⁸⁵, ustrezne sanitarne storitve, storitve zbiranja odpadkov in ravnanja z njimi, okoljske storitve, električna energija, plin, promet, finančne storitve in digitalne komunikacije, ter fizične infrastrukture, in sicer z ohranjanjem kontinuitete osnovnih komunalnih storitev tako v običajnih razmerah kot med pandemijami, ekološkimi katastrofami in drugimi krizami;
- (b) spremljajo, odpravljajo in preprečujejo kakršno koli prostorsko segregacijo ter spodbujajo odpravo segregacije s pripravo konkretnih načrtov za reševanje stanovanjskih vprašanj v sodelovanju z lokalnimi skupnostmi in prizadetimi romskimi skupnostmi;
- (c) podpirajo in krepijo javne organe, pristojne za stanovanja, osnovne storitve in okoljske standarde, ter druge ustrezne akterje na tem področju, med drugim z zagotavljanjem potrebnih pooblastil in virov za ugotavljanje stanovanjskih potreb, spremljanje segregacije in izvajanje celovitih regulativnih ali podpornih ukrepov;
- (d) preprečujejo prisilne izselitve z zgodnjim opozarjanjem in mediacijo, organizirajo podporo ljudem, ki jim grozi izselitev, in zagotavljajo ustrezna alternativna stanovanja, s posebnim poudarkom na družinah;
- (e) izboljšujejo življenjske razmere za Rome, preprečujejo in odpravljajo negativne vplive izpostavljenosti onesnaženosti in kontaminaciji na zdravje;
- (f) zagotavljajo socialno podporo in dostop do osnovnih storitev za brezdomne Rome;
- (g) zagotavljajo enak dostop do socialnih stanovanj s sprejetjem meril za dostop, ki dajejo prednost socialnim potrebam;
- (h) podpirajo celostne stanovanjske sheme, namenjene marginaliziranemu romskemu prebivalstvu, ki združujejo mikroposojila za gradnjo in vzdrževanje stanovanj s programi finančne pismenosti in varčevanja, usposabljanji za gradnjo in aktivacijskimi ukrepi;
- (i) podpirajo gradnjo in vzdrževanje počivališč za Travellers.

Partnerstva in institucionalna zmogljivost

Vključevanje in podpiranje nacionalnih kontaktnih točk za Rome

- 11. Države članice bi morale nacionalnim kontaktnim točkam za Rome zagotoviti ustrezne in potrebne vire, kadrovske zmogljivosti, mandat in politično težo, da bodo lahko učinkovito usklajevale in spremljale nacionalne politike za enakost, vključevanje in udeležbo Romov, vključno z doseganjem lokalne ravni.
- 12. Države članice bi morale nacionalnim kontaktnim točkam za Rome omogočiti, da bodo lažje zagotovile udeležbo in sodelovanje romske civilne družbe pri oblikovanju, izvajanju, spremljanju in pregledu nacionalnih strateških okvirov za Rome ter lokalnih akcijskih načrtov prek reformiranih nacionalnih platform za Rome.
- 13. Države članice bi morale zagotoviti, da nacionalne kontaktne točke za Rome sodelujejo pri oblikovanju politik socialnega vključevanja in univerzalnih storitev, da

⁸⁵

Glej člen 16 v povezavi z uvodno izjavo 31 predloga direktive o kakovosti vode, namenjene za prehrano ljudi (prenovitev) ([ST 606 2020 REV 1](#)).

se izboljšata njihova relevantnost za Rome in njihov doseg, po potrebi tudi pri odločanju o načrtovanju in spremljanju porabe sredstev Unije.

Sodelovanje organov za spodbujanje enake obravnave

14. Države članice bi morale podpirati organe za spodbujanje enake obravnave (v nadaljnjem besedilu: organi za enakost), da bodo lahko delovali učinkovito in neodvisno ter sodelovali z vsemi ustreznimi akterji, vključno z nacionalnimi kontaktnimi točkami za Rome, javnimi organi, organizacijami civilne družbe in zasebnim sektorjem. Takšna podpora bi morala vključevati podporo, ki organom za enakost omogoča, da:
 - (a) obravnavajo primere diskriminacije, sovražnega govora in kaznivih dejanj iz sovraštva ter sprožijo strateške sodne postopke;
 - (b) obravnavajo nezadostno prijavljanje diskriminacije, sovražnega govora in kaznivih dejanj iz sovraštva ter ozaveščajo Rome o pravicah;
 - (c) raziskujejo in zbirajo podatke o enakosti in diskriminaciji Romov;
 - (d) vzpostavljajo zmogljivosti romske civilne družbe in sodelujejo z njo, s poudarkom na dostopu do pravnega varstva in uveljavljanju zakonodaje o enakosti;
 - (e) zagotavljajo smernice in usposabljanje za javne in zasebne organizacije ter medije.
15. Države članice bi morale zagotoviti, da organi za enakost intenzivno sodelujejo in učinkovito prispevajo k oblikovanju, izvajanju, spremljanju in pregledu nacionalnih strateških okvirov za enakost, vključevanje in udeležbo Romov ter ustreznih finančnih programov Unije, med drugim z:
 - (a) opiranjem na svetovanje organov za enakost v zvezi s standardi za izvajanje nacionalnih strateških okvirov, da se zagotovi večji poudarek na boju proti diskriminaciji in njenem preprečevanju, vključno z bojem proti anticiganizmu, pri njihovi zasnovi in izvajanju, vključno s prizadevanji za odpravo strukturne diskriminacije;
 - (b) vključevanjem organov za enakost v strukture, vzpostavljene za nadzor izvajanja, spremljanja in pregledovanja nacionalnih strateških okvirov za Rome, ter v odbore za spremljanje ustreznih sredstev Unije.

Vključevanje lokalnih in regionalnih zainteresiranih strani

16. Države članice bi morale vključiti regionalne in lokalne organe ter lokalno civilno družbo v oblikovanje, izvajanje, spremljanje in pregled nacionalnih strateških okvirov.
17. Države članice bi morale regionalne in lokalne organe spodbujati, da v okviru svojih pristojnosti razvijejo ali posodobijo svoje lokalne akcijske načrte ali načrte za odpravo segregacije ali strateške okvire za enakost, vključevanje in udeležbo Romov. Ti akcijski načrti ali strateški okviri bi morali vključevati ukrepe, izhodišča, referenčna merila, merljive cilje in dodeljevanje sredstev.
18. Države članice bi morale zagotoviti sodelovanje med centralnimi in lokalnimi organi pri oblikovanju in izvajanju finančnih programov Unije, ki so pomembni za preprečevanje in odpravljanje diskriminacije Romov, da se zagotovi, da se enakost,

vključevanje in udeležba Romov upoštevajo pri pripravi, izvajanju, spremljanju in ocenjevanju programov ter da se izboljša usmerjanje sredstev Unije na lokalno raven.

19. Države članice bi morale spodbujati vključujočnost, raznolikost in pozitivne ukrepe za zagotovitev, da javne institucije na lokalni in regionalni ravni zaposlujejo romske strokovnjake.
20. Države članice bi morale okrepiti in priznati zastopanost Romov na lokalni ravni z mobilizacijo skupnosti, tj. lokalnim razvojem, ki ga vodi skupnost.

Sodelovanje s civilno družbo

21. Države članice bi morale spodbujati socialne inovacije, partnerstvo in sodelovanje med javnimi organi ter romsko in proromsko civilno družbo.
22. Države članice bi morale v celoti izkoristiti nacionalne platforme za Rome ali druge kanale za sodelovanje in dialog v državah članicah, da bi romsko in proromsko civilno družbo ter druge zainteresirane strani pregledno in vključujoče pritegnili k oblikovanju, izvajanju, spremljanju in pregledu nacionalnih strateških okvirov za Rome in lokalnih akcijskih načrtov.
23. Države članice bi morale podpirati civilno družbo pri spremljanju in prijavljanju kaznivih dejanj iz sovraštva in sovražnega govora proti Romom ter pomagati žrtvam pri prijavljanju kaznivih dejanj iz sovraštva in sovražnega govora.
24. Države članice bi morale zagotoviti financiranje za podporo pluralnosti in neodvisnosti romske in proromske civilne družbe, vključno z romskimi mladinskimi organizacijami, da bi lahko te kot neodvisne nadzorne organizacije poročale o nacionalnih strateških okvirih za Rome in jih spremljale ter ohranile svojo upravno zmogljivost.
25. Države članice bi morale civilno družbo in romske skupnosti vključiti v celoten programski cikel sredstev Unije na nacionalni, regionalni in lokalni ravni (tudi kot člane ustreznih odborov za spremljanje sredstev Unije).
26. Države članice bi morale spodbujati krepitev zmogljivosti in vodstvenih zmogljivosti v romski civilni družbi, tudi mladinskih organizacij, da se zadevnim organom in organizacijam omogoči sodelovanje v vseh fazah političnega cikla in javnega življenja na splošno.
27. Države članice bi morale spodbujati medsektorsko delo in širša zavezništva za enakost in vključevanje, pri čemer bi morale sodelovati vlada, civilna družba, gospodarstvo in industrija ter akademski in raziskovalni krogi. To bi lahko privedlo do skupnih ukrepov subjektov, ki spodbujajo enakost spolov, se borijo proti rasizmu, rasni diskriminaciji, ksenofobiji in s tem povezani nestrpnosti ali delujejo v korist pravic otrok, starejših, Romov, oseb LGBTI+, invalidov, prosilcev za azil, beguncev in drugih migrantov ter oseb brez državljanstva.

Financiranje

28. Države članice, zlasti tiste z večjimi izzivi na področju enakosti, vključevanja in udeležbe Romov in/ali večjimi romskimi skupnostmi, bi morale v celoti in optimalno uporabiti splošna in ciljno usmerjena sredstva Unije in nacionalna sredstva, pomembna za preprečevanje in odpravljanje diskriminacije Romov, kar lahko vključuje izbiro specifičnih ciljev spodbujanja socialno-ekonomskega vključevanja

prikrajšanih skupin in marginaliziranih skupnosti, kot so Romi⁸⁶, ter zagotoviti učinkovito usklajevanje med viri financiranja Unije in nacionalnimi viri financiranja, pomembnimi za enakost in socialno-ekonomsko vključevanje Romov.

29. Države članice bi morale zagotoviti sodelovanje regionalnih, lokalnih, mestnih in drugih javnih organov, gospodarskih in socialnih partnerjev ter ustreznih organov, ki zastopajo civilno družbo, nevladnih organizacij in organov, odgovornih za spodbujanje socialne vključenosti, temeljnih pravic in nediskriminacije, pri pripravi, izvajanju, spremljanju in ocenjevanju programov Unije, vključno s sodelovanjem v odborih za spremljanje.
30. Države članice bi morale dodeliti zadostna nacionalna sredstva za izvajanje ukrepov politike, predlaganih v strateškem okviru EU za enakost, vključevanje in udeležbo Romov ter v nacionalnih strateških okvirih, pri čemer je treba zagotoviti, da odražajo dejanske potrebe romskih skupnosti ter so sorazmerni z velikostjo in izzivi romskih skupnosti.
31. Države članice bi morale zagotoviti, da nacionalni načrti za okrevanje in odpornost⁸⁷ spodbujajo vključevanje ranljivih skupin, vključno z Romi ter drugimi pripadniki manjšinskih ras ali narodnosti.
32. Države članice bi morale izboljšati zasnovo, izvajanje, spremljanje in ocenjevanje programov EU ali strukturnih reform za socialno-ekonomsko vključevanje manjšin, na primer tako, da zaprosijo za tehnično pomoč iz programa za podporo strukturnim reformam.
33. Države članice bi morale spodbujati uporabo nacionalnih sredstev in sredstev Unije za krepitev zmogljivosti in omogočanje izmenjave dobrih praks med organi na centralni in lokalni ravni ter organizacijami civilne družbe, da lahko ti organi in organizacije prispevajo k izvajanju ukrepov za boj proti diskriminaciji Romov s pospeševanjem enakosti in vključevanja, tudi z bojem proti segregaciji in spodbujanjem udeležbe Romov.
34. Države članice bi morale obravnavati potrebe po financiranju na lokalni ravni, vključno s potrebami mestnih območij, da bi trajnostno podprle mobilne Rome v EU, tudi z zagotavljanjem jezikovnega usposabljanja, predšolske vzgoje in varstva, šolanja, javnih služb za zaposlovanje, socialnih delavcev, mediatorjev itd.

Spremljanje nacionalnih strateških okvirov za Rome in poročanje o njih

35. Države članice bi morale ustrezno spremljati in ocenjevati izvajanje nacionalnih strateških okvirov z uporabo portfelja kazalnikov, ki so ga razvili Agencija Evropske unije za temeljne pravice (v nadaljnjem besedilu: agencija), nacionalne kontaktne točke za Rome, nacionalni statistični uradi in Komisija v okviru delovne skupine za kazalnike in poročanje o Romih, ki jo usklajuje agencija⁸⁸.
36. Glede na cilje in glavne ciljne vrednosti Unije iz Sporočila bi morale države članice v nacionalne strateške okvire za Rome vključiti nacionalne kvantitativne in/ali kvalitativne ciljne vrednosti, prilagojene nacionalnim razmeram in razpoložljivim

⁸⁶ Glej zlasti člen 4(1)(v) in (viii) predloga o ESS+ ([COM\(2018\) 382 final](#)).

⁸⁷ Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi mehanizma za okrevanje in odpornost ([COM\(2020\) 408 final](#)).

⁸⁸ Priloga 2 k COM(2020) 620 final in [Okvir spremljanja strateškega okvira EU za enakost, vključevanje in udeležbo Romov – Cilji in kazalniki](#).

možnostim zbiranja etnično razčlenjenih (ali nadomestnih) podatkov o enakosti in obstoječih dokazov.

37. Države članice bi morale Komisijo obvestiti o ukrepih, sprejetih v skladu s tem priporočilom, do junija 2023. Nato bi morale države članice Komisiji vsaki dve leti poročati o tekočih in novih ukrepih, vključno z informacijami o napredku, doseženem na vsakem tematskem področju pri izvajanju nacionalnih strateških okvirov za Rome. Poročila držav članic bodo uporabljena pri pripravi dvoletnih in ocenjevalnih poročil Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu o izvajanju strateškega okvira EU za enakost, vključevanje in udeležbo Romov.
38. Države članice bi morale zagotoviti, da se objavijo nacionalna poročila o enakosti, vključevanju in udeležbi Romov, da se poveča preglednost in omogoči učenje o politikah, ter po potrebi zagotoviti, da nacionalni parlamenti razpravljajo o nacionalni strategiji in končnih poročilih o izvajanju.
39. Agencija Evropske unije za temeljne pravice bi morala v letih 2020, 2024 in 2028 izvesti redne raziskave o Romih, da bi zagotovila podatke, potrebne za izhodiščne, srednjeročne in končne rezultate, ki bi odražali morebitne spremembe položaja Romov. Agencija bi morala tudi podpirati države članice pri njihovih prizadevanjih za zbiranje ustreznih podatkov o enakosti, podpirati Komisijo pri spremljanju in analizi ter podpirati nacionalne kontaktne točke za Rome pri poročanju s pomočjo delovne skupine za kazalnike in poročanje o Romih.

To priporočilo nadomešča Priporočilo Sveta z dne 9. decembra 2013 o učinkovitih ukrepih za vključevanje Romov v državah članicah⁸⁹.

V Bruslju,

*Za Svet
Predsednik*

⁸⁹

[UL C 378, 24.12.2013, str. 1.](#)